

รายงานการประชุม

คณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา

ณ ห้องประชุมกรมราชทัณฑ์ ชั้น ๒ อาคารกรมราชทัณฑ์

ผู้มาประชุม

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม	ประธานกรรมการ
พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง	
๒. ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	กรรมการ
นางสาวสุนีย์ ศรีสง่าตระกูลเลิศ (ผู้แทน)	
หัวหน้าผู้ตรวจราชการ	
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	
๓. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
นายชำนาญวิทย์ เตรัตน์ (ผู้แทน)	
รองปลัดกระทรวงมหาดไทย	
๔. ปลัดกระทรวงแรงงาน	กรรมการ
เรือเอก สาโรจน์ คมคาย (ผู้แทน)	
ที่ปรึกษากฎหมาย	
๕. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
นายโกวิท คูพะเนียด (ผู้แทน)	
ผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมายการศึกษา	
๖. ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	กรรมการ
พลตำรวจตรี อุกฤษฏ์ ศรีเสือขาม (ผู้แทน)	
รองผู้บัญชาการ สำนักงานกฎหมายและคดี	
๗. เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม	กรรมการ
นายสุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ (ผู้แทน)	
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประจำสำนักประธานศาลฎีกา	
๘. อัยการสูงสุด	กรรมการ
นายสุรจิต พัฒนสาร (ผู้แทน)	
รองอัยการสูงสุด	

๙. เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรรมการ
นางสาวรตญา กอบศิริกาญจน์ (ผู้แทน)
รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๑๐. นายพิศิษฐ์ ลีลาวชิโรภาส กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๑. พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๒. นายณัฏฐิ จิตสว่าง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๓. นายดำรงศักดิ์ เครือแก้ว กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๔. นายแสงชัย อีรกุลวานิช กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๕. อธิบดีกรมราชทัณฑ์ กรรมการและเลขานุการ
นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์

ผู้มาประชุม (ผ่านระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ)

๑. ปลัดกระทรวงยุติธรรม รองประธานกรรมการ
นางพงษ์สวาท นีละโยธิน
๒. ปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรรมการ
นายสุรโชค ต่างวิวัฒน์ (ผู้แทน)
รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข
๓. นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ไม่มาประชุม (ติดภารกิจ)

๑. นายเผ่าทอง ทองเจือ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นายสิทธิ สุธีวงศ์ รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายบริหาร
๒. นายณรงค์ จัยเสย รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ
๓. นายชาญ วชิรเดช รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายพัฒนา
๔. นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์ รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ
๕. นายปราโมทย์ ทองศรี ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทันตวิทยา
๖. นายสมภพ สังคุตแก้ว หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรม
๗. นางสาวขวัญหทัย ศรีนาค ผู้อำนวยการกองบริหารการคลัง
๘. นางสาวรดา วสันต์นนทสิริ ผู้อำนวยการกองบริการทางการแพทย์
๙. นางสาวพิมพ์พร เนตรพุกคณะ รักษาการแทน ผู้อำนวยการกองบริหารทรัพยากรบุคคล
๑๐. นางสาววิศรา ศิริสุทธิเดชา รักษาการแทน ผู้อำนวยการกองพัฒนาพฤตินิสัย
๑๑. นางสาวปฐมวดี ปัทมโรจน์ รักษาการแทน ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน
๑๒. นายกรฤช ลิ้มสมมติ ผู้อำนวยการกองบริการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข
๑๓. นายสัญญา เต่าหิม ผู้แทน ผู้อำนวยการกองทัณฑปฏิบัติ
๑๔. นางอัมพร นิยมตรง นักทันตวิทยาเชี่ยวชาญ กองทันตวิทยา

๑๕. นางสาวประณต สมิตัย
๑๖. นางสาวแสงสุข ลิมพันธ์
๑๗. นายวรชัย บุตรดาบุตร
๑๘. นางสาวมณฑาทาญจน์ สุภิสุทธิ
๑๙. นายนราวิทย์ ทศนคร
๒๐. นางสาวมาริสา วิริยะรัมย์
๒๑. นายเอกสิทธิ์ ทองเนื้อดี
๒๒. นางสาวนิษฐา โชติจันทร์
๒๓. นางชมพูนุท ภัคดีบุตร
๒๔. นายพลศักดิ์ บุญเกิด
๒๕. นางสาวณธรา ฐิติธราดล
๒๖. นางสาวมณีนรัตน์ พงศวินาสันต์
๒๗. นายมานิต คล้ายคลึง
๒๘. นางสาวจิระพันธ์ ศุภฤกษ์
๒๙. นางสาวปรารถนา บุญสุข
๓๐. นายอนุวัฒน์ โพธิ์ขาว
๓๑. นายธนนท์ คงแก้ว
๓๒. นายยอดชาย สมบุญโต
๓๓. นางสาวพัชรสดา ชูติกุล
๓๔. นางสาวจิราพร แสงทอง
๓๕. นายศิริศักดิ์ หงษ์ศิริ
๓๖. นายรัชพล ธนะเกียรติวารี
๓๗. นางสาวสิริธร โพธิ์ทอง
๓๘. นายณัฐวัฒน์ นิลกลัด
๓๙. นายสนธยา ว่องไว
๔๐. ว่าที่ร้อยตรีหญิง สุภารัตน์ สุทัศน์
๔๑. นายสิทธิพร ณ เชียงใหม่
๔๒. นายกฤษฎา จึงตระกูล
๔๓. นายปัญญาพล เตชะงามวงศ์
๔๔. นายปฤษฎา เหล่าวานิชย์
๔๕. นางสาวเบญจภรณ์ ปิงยศ
๔๖. นายอภิศักดิ์ ชุตขุนทด
๔๗. นางสาวรัชชนก ตั้งแต่ง

- รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์
ผู้แทน ผู้อำนวยการกองกฎหมาย
รักษาราชการแทน เลขาธิการกรม
ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจสอบภายใน
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
รองหัวหน้ากลุ่มงานจริยธรรมกรมราชทัณฑ์
ผู้อำนวยการกลุ่มงานมาตรการควบคุมผู้ต้องขัง
นิติกรชำนาญการพิเศษ
ผู้อำนวยการกลุ่มงานติดตามและประเมินผล
ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและแผนงานงบประมาณ
ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและยุทธศาสตร์
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ
นักพัฒนาวิทยาชำนาญการ
นักพัฒนาวิทยาชำนาญการ
นักพัฒนาวิทยาชำนาญการ
นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการ
นักพัฒนาวิทยาชำนาญการ
นักพัฒนาวิทยาชำนาญการ
เจ้าพนักงานอบรมและฝึกวิชาชีพชำนาญงาน
นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
นักพัฒนาวิทยาปฏิบัติการ
นักพัฒนาวิทยาปฏิบัติการ
นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ
นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ปฏิบัติงาน
นักวิชาการคอมพิวเตอร์
นักวิชาการคอมพิวเตอร์
นักวิชาการแรงงาน กระทรวงแรงงาน

ระเบียบวาระที่ ๑

เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวเปิดการประชุม พร้อมทั้งกล่าวสวัสดิ์ปีใหม่ พ.ศ. ๒๕๖๗ คณะกรรมการราชทัณฑ์และผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ปีเก่าผ่านไปขอให้สิ่งไม่ดีได้ผ่านไปและในปีใหม่ขอให้พบแต่สิ่งที่ดี และได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการใช้กฎหมาย และการดำเนินการของกระทรวงยุติธรรมโดยยึดหลักในการทำงาน ได้แก่ ๑) หลักวิชาการ ๒) หลักกฎหมาย ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีการตีความได้หลากหลาย แต่ให้ยึดหลักเจตนารมณ์ของกฎหมาย และ ๓) หลักคุณธรรมและจริยธรรม โดยสำหรับคณะกรรมการราชทัณฑ์ ซึ่งกฎหมายราชทัณฑ์ฉบับใหม่ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการราชทัณฑ์เพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางในการบริหารงานของราชทัณฑ์ และปรับปรุงกฎหมายให้สามารถแก้ไข บำบัด พื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง กับทั้งเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาอื่นในการบริหารจัดการกระบวนการของกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยนำมาจากหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนั้น หากดูที่หมายเหตุจะทราบถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย ในขณะนี้เมื่อกรมราชทัณฑ์ได้มีคณะกรรมการราชทัณฑ์แล้ว จึงควรต้องมีการพัฒนาโดยหากสามารถจัดประชุมได้ทุกเดือนจะเป็นเรื่องที่ดี

นอกจากนี้ สืบเนื่องจากการแถลงนโยบายซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญของรัฐบาล โดยการยกระดับหลักนิติธรรม (Rule of Law) ให้มีความโปร่งใส ธรรมภิบาล ประสิทธิภาพ รวมทั้งการได้รับการยอมรับจากนานาชาติ และประกาศว่าใน ๔ ปีข้างหน้า จะวางรากฐานหลักนิติธรรมให้กับประเทศไทย และเมื่อรัฐบาลได้ผูกมัดกับหลักการสากล ก็ต้องขอขอบคุณตัวชี้วัดดัชนีหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ที่องค์กร World Justice Project (WJP) ได้จัดทำขึ้น ซึ่งมีปัจจัยหลัก ๘ ปัจจัย และปัจจัยย่อย ๔๔ ปัจจัย โดยในปัจจัยที่ ๘ คือ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่มีปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้องกับกรมราชทัณฑ์ ซึ่งควรจะมีกรมคุมประพฤติ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนรวมอยู่ด้วย เพราะเป็นหน่วยงานภายใต้กลุ่มภารกิจด้านพัฒนาพฤตินิสัย ของกระทรวงยุติธรรม ในปีพ.ศ. ๒๕๖๖ คะแนนภาพรวมของประเทศไทยได้ ๐.๔๙ คะแนนจากคะแนนเต็ม ๑ และในปัจจัยย่อยที่ ๘.๓ ระบบราชทัณฑ์มีประสิทธิภาพในการลดพฤติกรรมอาชญากร ซึ่งได้คะแนน ๐.๒๕ ถือเป็นคะแนนต่ำสุด ดังนั้น หากสามารถทำให้ค่าคะแนนในส่วนนี้เพิ่มขึ้น ก็อาจจะทำให้คะแนนภาพรวมกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยสูงขึ้น โดยในขณะนี้ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีจึงมีความกังวลในเรื่องนี้ และอาจมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมา โดยมีสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) ร่วมกับ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ รับผิดชอบในภาคประชาชน และอีกส่วนหนึ่งจะใช้กลไก ของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ซึ่งแต่งตั้งขึ้นตามกฎหมาย ให้นำปัญหาเหล่านี้มาแก้ไข มิเช่นนั้นจะกลายเป็นว่าฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถดำเนินการแก้ไขเรื่องนี้ได้ และหมายควมรวมไปถึงทางศาลด้วย จึงให้ทาง กพยช. ร่วมพิจารณาแนวทางการยกระดับหลักนิติธรรมในส่วนของการยุติธรรมทางอาญา โดยนายกรัฐมนตรีอาจจะเข้ามาบริหารจัดการด้วยตนเองหรือมอบหมายผู้อื่นก็ได้

สำหรับกรมราชทัณฑ์จึงถือว่าการดำเนินการในเรื่องนี้เป็นความท้าทาย ซึ่งกรมราชทัณฑ์ควรที่จะนำคณะไปหาหรือเกี่ยวกับรายละเอียดของตัวชี้วัด โดยขอยกตัวอย่างกรณีปัญหาเรื่อง การค้ามนุษย์ของประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันถูกจัดระดับอยู่ในระดับที่ ๒ (Tier ๒) ตามกฎหมาย Trafficking Victims Protection Act of ๒๐๐๐ (TVPA) ซึ่งประเทศไทยถูกมองว่า ไม่มีความกล้าที่จะดำเนินคดีกับ นักค้ามนุษย์รายสำคัญเหมือนกับประเทศอื่น เช่น กรณีของประเทศฟินแลนด์ที่มีการติดตามระดับประเทศว่า ประเทศไทยมีการดำเนินคดีตามหลักฐานที่ทางการประเทศฟินแลนด์แจ้งหรือไม่ โดยมีทั้งทางฟินแลนด์ รวมทั้งทางอัยการสูงสุด กรมสอบสวนคดีพิเศษ มาสอบสวน เป็นต้น และอาจเป็นตัวอย่างการดำเนินงานที่สามารถนำมาปรับใช้กับกรมราชทัณฑ์ได้

ในการนี้ จึงขอนำเรียนที่ประชุมว่า การกำหนดทิศทางของคณะกรรมการราชทัณฑ์ มีความสำคัญต่อกรมราชทัณฑ์ เพราะเป็นการนำคนเข้ามาอยู่ในกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัย เพื่อส่งคืนกลับสู่สังคม และยังรวมถึงกรมคุมประพฤติซึ่งมีจำนวนคนที่อยู่ในการกำกับดูแลประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ ราย เป็นจำนวนที่ มากกว่ากรมราชทัณฑ์ และในปัจจุบันศาลไม่ค่อยพิจารณาเรื่องยาเสพติด แต่สั่งให้ไปบำบัดรักษา กรมคุมประพฤติก็ไม่เข้าไปดำเนินการ ทำให้คนกลุ่มนี้เป็นช่องว่าง ซึ่งจะต้องประสานงานกันอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสองหน่วยงานนี้รวมแล้วประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ กว่าราย สำหรับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยส่วนใหญ่ศาลสั่งให้ใช้มาตรการพิเศษซึ่งเป็นมาตรการเพื่อฟื้นฟูเด็กที่กระทำผิดโดยมุ่งเน้นกลไกครอบครัว และเข้าสู่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนลดลง แต่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ก็จะต้องทำงานหนักมากขึ้น เพราะจะต้องไปตรวจสอบเป็นรายคดีที่จะพิจารณาให้ออกไปอยู่ข้างนอก ดังนั้น จะทำอะไรให้กรมราชทัณฑ์พัฒนาให้ได้เหมือนกับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยทำให้ คนไปอยู่นอกเรือนจำมากขึ้น ทั้งนี้ ขอขอบคุณคณะกรรมการราชทัณฑ์ทุกท่านที่เข้าร่วมการประชุมในวันนี้ และอยากทำงานร่วมกับคณะกรรมการราชทัณฑ์ต่อไป

มติที่ประชุม

รับทราบ

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ

นำเรียนให้ที่ประชุมทราบว่า ในการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ มีกรรมการเข้าร่วมประชุม ผ่านระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ จำนวน ๓ ท่าน ประกอบด้วย นางพงษ์สวาท นีละโยธิน ปลัดกระทรวงยุติธรรม รองประธานกรรมการ นายแพทย์พรเทพ ศิริวนารังสรรค์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านจิตวิทยา และนายแพทย์สุรโชค ต่างวิวัฒน์ รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนปลัดกระทรวงสาธารณสุข

นอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์ขอถอนเรื่องเพื่อพิจารณาในวาระที่ ๔.๒ ระเบียบ กรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ และการกำหนด คุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขังในสถานที่คุมขัง โดยขอถอนเอกสารประกอบการประชุม สำหรับข้อ้อยู่ที่ ๔.๒.๒ - ๔.๒.๕ เนื่องจากยังมีประเด็นที่กรมราชทัณฑ์จะต้องหารือในรายละเอียดเพิ่มเติม โดยจะขอคำแนะนำจากคณะกรรมการในเรื่องของคุณสมบัติการปฏิบัติของสถานที่คุมขังที่ไม่ใช่เรือนจำ ข้อปฏิบัติของผู้ถูกคุมขัง และแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ เพื่อที่กรมราชทัณฑ์จะได้นำไปดำเนินการต่อไป

มติที่ประชุม

รับทราบ

/ระเบียบวาระที่...

ระเบียบวาระที่ ๒

เรื่องรับรองรายงานการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๖

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ แจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงรายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๖ โดยมีทั้งหมดรวม ๒๗ หน้า ซึ่งฝ่ายเลขานุการได้จัดส่งให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ได้พิจารณาตรวจสอบ และแจ้งฝ่ายเลขานุการทราบหากประสงค์แก้ไข ซึ่งปรากฏว่าไม่มีกรรมการแจ้งความประสงค์ขอแก้ไขแต่อย่างใด

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ แจ้งให้ฝ่ายเลขานุการขยายเวลาการรับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ ออกไปอีก ๗ วัน และแจ้งฝ่ายเลขานุการทราบหากประสงค์แก้ไข

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ และขยายเวลาการแจ้งแก้ไขรายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ ออกไปอีก ๗ วัน

ระเบียบวาระที่ ๓

เรื่องเพื่อทราบ

ผลการดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ และมาตรฐานระหว่างประเทศ

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า สืบเนื่องจากการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๖ คณะกรรมการราชทัณฑ์ได้มีมติเห็นชอบให้กรมราชทัณฑ์กำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ซึ่งมีจำนวนประมาณ ๕๐,๐๐๐ คน ประกอบด้วย

๑) การกำหนดเรือนจำศูนย์ระหว่างการพิจารณาคดี (Hub) ในพื้นที่ ๘ กลุ่มจังหวัด จำนวน ๑๒ เรือนจำ ซึ่งในพื้นที่ ๘ กลุ่มจังหวัด หมายถึงจังหวัดที่มีเรือนจำมากกว่า ๑ แห่ง โดยจะกำหนดให้มีเรือนจำสำหรับรองรับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี และสำหรับจังหวัดอื่นกรณีเรือนจำที่มีหลายแดนให้มีการกำหนดแดนขึ้นมาเป็นการเฉพาะเพื่อคุมขังผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี และสำหรับกรณีเรือนจำที่มีแดนเดียวที่ไม่สามารถแยกแดนออกได้อย่างชัดเจนให้ดำเนินการตามมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

๒) การยกระดับทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการกำชับให้เรือนจำทัณฑสถานทั่วประเทศดำเนินการตามมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี (SOPs) และในวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๗ กรมราชทัณฑ์มีกำหนดจัดประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการเพิ่มเติม เช่น การแต่งกาย ทรงผม การเข้าเยี่ยมผู้ต้องขัง เพื่อเป็นการให้สิทธิที่มากกว่าผู้ต้องขังเด็ดขาด

๓) โครงการทดลองนำร่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี: กรณีศึกษาเรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้ว สังกัดเรือนจำกลางระยอง สำหรับใช้ในการควบคุมผู้ต้องระหว่างการพิจารณาคดี โดยกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานศึกษาวิจัยฯ โดยคณะทำงานได้ดำเนินการสำรวจพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ซึ่งจะมีการประชุมคณะทำงานเพื่อกำหนดรายละเอียดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีที่ชัดเจนเพื่อเป็นต้นแบบในการขยายผลต่อไป

/รัฐมนตรี...

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ สอบถามเพิ่มเติมว่า แต่เดิมกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดเรือนจำศูนย์ระหว่างพิจารณาคดี (Hub) จำนวนกี่แห่ง

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า แต่เดิมกรมราชทัณฑ์ได้มีการดำเนินการตามมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี (SOPs) แต่อาจอยู่ในลักษณะที่ไม่มีการแยกแยะเป็นการเฉพาะ ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีจะอยู่ร่วมกับนักโทษเด็ดขาด แต่เมื่อรัฐบาลมีนโยบายการยกระดับดัชนีหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมให้ความสำคัญกับการจำแนกผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ กรมราชทัณฑ์จึงได้นำเสนอการดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ ในที่ประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ครั้งก่อน ในการกำหนดแดนสำหรับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้ชัดเจนโดยเฉพาะเรือนจำที่มีหลายแดน และสำหรับจังหวัดที่มีเรือนจำหลายแห่ง จะกำหนดให้มี ๑ เรือนจำสำหรับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีโดยเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตาม เรือนจำจะยังคงไม่สามารถควบคุมให้มีเฉพาะผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีอย่างเดียวได้ ยังคงต้องมียกโทษเด็ดขาดรวมอยู่ด้วยเพียงแต่แยกแดนออกมาเท่านั้น

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเพิ่มเติมว่า ในเรื่องนี้เป็นไปตามความในกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ ซึ่งกล่าวไว้ว่า ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ซึ่งนำมาสู่การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยจะปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเหมือนกับนักโทษเด็ดขาดมิได้ ต้องขอขอบคุณกรมราชทัณฑ์ที่พยายามดำเนินการเรื่องนี้

นอกจากนี้ อีกส่วนหนึ่งคือการดำเนินการตามมาตรา ๘๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่กำหนดไว้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณา เมื่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายขังร้องขอ หรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในสถานที่อื่นตามที่บุคคลดังกล่าวร้องขอหรือตามที่ศาลเห็นสมควรนอกจากเรือนจำก็ได้ ซึ่งกระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยและยกร่างกฎกระทรวงกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดีในสถานที่อื่น พ.ศ. ซึ่งในขณะนี้ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ เกี่ยวกับร่างกฎกระทรวงดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ หากสามารถออกกฎกระทรวงได้แล้วเสร็จ คาดว่าจะทำให้ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในเรือนจำลดลง เนื่องจากศาลอาจมีคำสั่งให้ประกันตัวหรือให้คุมขังไว้ในสถานที่อื่นแทน

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิมนุษยชน (นายดำรงศักดิ์ เครือแก้ว) กล่าวสนับสนุน แนวคิดในการดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ และขอสอบถามกรมราชทัณฑ์ว่า มีแนวความคิดเกี่ยวกับการแยกคุมขังผู้ต้องขังในแต่ละฐานความผิดและความรุนแรง โดยให้มีการแยกคุมขังฐานความผิดสถานเบาออกจากสถานหนักหรือไม่อย่างไร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวเสริมว่า แนวความคิดการแยกคุมขังผู้ต้องขังในแต่ละฐานความผิดถือเป็นเรื่องสำคัญ ขอยกตัวอย่างประเด็น ซึ่งเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ในสำนักงาน ป.ป.ส. ว่า แต่ก่อนเคยมีการนำผู้ติดยาเสพติดไปเข้ากระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองในค่ายทหาร แต่กลายเป็นว่าเมื่อกลับคืนสู่ชุมชน บุคคลเหล่านี้ก็ยังกลับไปติดยาเสพติดเหมือนเดิม หรือกระทั่งเปลี่ยนจากการเป็นผู้ติดยาเสพติดน้อยกลายเป็นผู้ติดยาเสพติดมากขึ้น จากไม่ใช่ผู้ค้ายาเสพติดมืออาชีปกลายเป็นผู้ค้ายาเสพติดมืออาชีพ ซึ่งเป็นไปตามหลักอาชญาวิทยาในการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมผ่านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จึงทำให้ต่อมามีแนวคิดในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด กล่าวคือการสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งเพื่อที่จะสามารถดูแลผู้ติดยาเสพติดให้กลับคืนสู่สังคมได้ แต่ปัจจุบันชุมชนก็ยังไม่เข้มแข็งมากนัก หากเปรียบเทียบกับกระบวนการคุมขังผู้ต้องขังทุกฐานความผิดรวมกันโดยไม่แยกคุมขัง ก็อาจจะเกิดปัญหาในลักษณะเช่นเดียวกันได้ จึงควรต้องมีการทำวิจัยศึกษาในเรื่องนี้เพิ่มมากขึ้น

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ

แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า กรมราชทัณฑ์ขอรับข้อเสนอแนะไปศึกษาเพิ่มเติมในการแยกคุมขังผู้ต้องขังในแต่ละฐานความผิด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังต่อไป

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชญาวิทยา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต)

กล่าวเสริมว่า เห็นด้วยกับแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญทั้ง ๓ แนวทาง ตามที่ได้เสนอในการประชุมครั้งที่แล้ว ได้แก่ แนวทางที่ ๑ คือ ทางกายภาพ ได้แก่ การกำหนดอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ได้กำหนดเป็นเงื่อนไขระหว่างพิจารณาคดี ๘ กลุ่มจังหวัด แนวทางที่ ๒ คือ ทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นการกำหนดการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญตามที่ท่านประธานได้กล่าวไว้ ที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นคือผู้บริสุทธิ์ จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเหมือนผู้กระทำผิดไม่ได้ แต่ก็ไม่ได้ถือว่าบุคคลนั้นบริสุทธิ์หนึ่งร้อยเปอร์เซ็นต์ จะต้องอยู่ในสายตาของเจ้าหน้าที่ในระดับที่พอสมควร แต่ก็ไม่ควรเกินกว่าหลักจิตวิทยา หลักมนุษยธรรม เป็นต้น แนวทางที่ ๓ คือ โครงการทดลองนำร่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี: กรณีศึกษาเรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้ว อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวควรมีการกำหนดกรอบระยะเวลาและการติดตามประเมินผลในแต่ละแนวทางว่าสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร และจะต้องเพิ่มเติมหรือแก้ไขแนวทางการดำเนินการหรือไม่

นอกจากนี้ ในคราวการประชุมครั้งก่อน ที่ท่านประธานได้กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนจากสถานที่คุมขังหรือกักขังให้เป็นสถานที่ในการพัฒนาอุปนิสัยและพฤติกรรมเสียให้เป็นคนดี และส่งคืนคนดีกลับสู่สังคม ถือเป็นโอกาสดีที่จะปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของกรมราชทัณฑ์ซึ่งก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๘ ให้เป็นกรมราชทัณฑ์ยุคใหม่และสอดคล้องกับชื่อภาษาอังกฤษของกรมราชทัณฑ์ว่า Department of Corrections ซึ่งเป็นการเลือกใช้คำที่ดีเพราะคำว่า Correction หมายถึง การแก้ไข ไม่ใช่การคุมขังหรือการทรมาน จึงขอให้กรมราชทัณฑ์ยึดถือแนวทางการดำเนินงานตามความหมายนี้ไว้ เพื่อที่จะสามารถพลิกโฉมกรมราชทัณฑ์จากความรู้สึกแบบเดิมของสังคมมาเป็นแบบใหม่ให้ได้ เชื่อว่าผลสำเร็จจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน แม้ว่าจะค่อยเป็นค่อยไปก็ตาม

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ

แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า กรมราชทัณฑ์จะรับไปดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) สำหรับการดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สามารถติดตามและประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายนิติ จิตสว่าง) กล่าวว่า สนับสนุนแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม สำหรับการดำเนินการในแนวทางที่ ๓ การศึกษาวิจัย “โครงการทดลองนำร่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี: กรณีศึกษาเรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้ว” ขอเสริมว่าโดยปกติแล้วกรมราชทัณฑ์จะมีเรือนจำพิเศษในลักษณะแบบนี้จำนวนน้อย เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเรือนจำที่มีทั้งผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีและนักโทษเด็ดขาด จึงเห็นควรนำเรือนจำที่มีความสามารถในการแยกพื้นที่ในแดนออกมาสำหรับแยกคุมขังผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีได้อย่างดี และสามารถเป็นตัวอย่างให้แก่เรือนจำแห่งอื่นได้ มาเป็นกรณีศึกษาเพิ่มเติมด้วยอีกจำนวน ๒ - ๓ แห่ง เช่น ทัณฑสถานหญิงกลาง ทัณฑสถานหญิงชลบุรี เป็นต้น เพราะถือเป็นลักษณะของเรือนจำโดยส่วนใหญ่ และคาดว่าจะมีเรือนจำน้อยมากที่จะสามารถแยกพื้นที่สำหรับคุมขังผู้ต้องขังระหว่างออกมาในลักษณะแบบเรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้วได้ นอกจากนี้ อีกประเด็นหนึ่งคือ แต่เดิมกรมราชทัณฑ์จะมีการก่อสร้างเรือนจำเพิ่มขึ้นเมื่อมีศาลตั้งขึ้นใหม่ แต่ปัจจุบันไม่สามารถสร้างตามได้ทัน เพราะการก่อสร้างเรือนจำแห่งหนึ่งใช้งบประมาณถึงหนึ่งพันล้านบาท แต่หากศึกษาดูแนวทางจากต่างประเทศ เช่น ในประเทศญี่ปุ่น กรณีเมื่อมีศาลตั้งขึ้นใหม่จะมีการตั้งเรือนจำสาขาที่อยู่ติดกับศาล หรือในประเทศสหรัฐอเมริกาเช่นกันที่จะมีเรือนจำสาขาอยู่ติดกับศาล เมื่อต้องการนำผู้ต้องขังขึ้นพิจารณาคดีก็จะพาผู้ต้องขังเดินลอดอุโมงค์มาขึ้นบัลลังก์พิจารณาคดี และเมื่อได้รับการพิพากษาเด็ดขาดแล้วจึงจะนำตัวไปคุมขังที่เรือนจำใหญ่ต่อไป ดังนั้น หากดำเนินการในลักษณะแบบนี้ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีจะถูกแยกออกจากนักโทษเด็ดขาดโดยที่ไม่ต้องไปสร้างเรือนจำใหม่ขึ้นมา ถือเป็นอีกหนึ่งแนวคิดที่จะลดปัญหาการสร้างเรือนจำใหม่ตามศาลที่ตั้งขึ้นใหม่ได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวว่า ถือเป็นแนวทางการบริหารจัดการเรือนจำที่มีประโยชน์มาก เพราะมีศาลตั้งขึ้นใหม่เร็วมาก แต่ขั้นตอนการของงบประมาณในการก่อสร้างเรือนจำแห่งใหม่นั้นยากมาก ซึ่งปัจจุบันมีปัญหายุ่งยากหลายแห่ง จึงขอฝากอธิบดีกรมราชทัณฑ์ช่วยดูแลศึกษาและประเมินผลต่อไปด้วย ที่ผ่านมา เมื่อได้เดินทางไปราชการต่างจังหวัดจะพยายามเข้าไปดูเรือนจำในจังหวัดนั้น ๆ ด้วย เมื่อครั้งไปราชการที่จังหวัดชลบุรี ท่านรองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายชาญ วชิรเดช) ได้พาไปศึกษาดูงานในเรือนจำอุตสาหกรรมที่เรือนจำจังหวัดชลบุรี ซึ่งพอเข้าไปดูแล้วแทบจะไม่เหมือนเรือนจำเพราะสถานที่สวยงาม โดยเมื่อวันเด็กที่ผ่านมาได้รับทราบว่าทางจังหวัดภาคใต้ได้สั่งซื้อจักรยานซึ่งประกอบขึ้นในเรือนจำอุตสาหกรรมที่เรือนจำจังหวัดชลบุรีเป็นจำนวนเยอะมาก ซึ่งถือเป็นตัวอย่างที่ดีมากในการสร้างความร่วมมือในพื้นที่ระหว่างบริษัทกับเรือนจำ และร่วมกันจัดตั้งเรือนจำอุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ในการฝึกวิชาชีพและพัฒนาพฤตินิสัยให้กับผู้ต้องขัง ทั้งนี้ หากเป็นไปได้และมีความพร้อมอยากให้กรมราชทัณฑ์จัดประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์นอกสถานที่ เพื่อจะได้พากรรมการทุกท่านไปเยี่ยมชมดูงานที่เรือนจำด้วย

/เพราะ...

เพราะในวันนี้เรียนจำมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแล้ว ยกตัวอย่างในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้คนจะนึกถึงเรือนจำ จากเมื่อก่อนเรือนจำจะต้องให้คนเข้าไปเยี่ยม แต่เดี๋ยวนี้พอเกิดน้ำท่วมเรือนจำก็นำผู้ต้องขังออกไปให้ความช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ทันที ทั้งช่วยเหลือซ่อมบ้าน ซ่อมวัด ซ่อมมัสยิด ขณะที่ทีมทหารบางครั้งยังไปซักถามว่าเรือนจำ ในตอนที่กรมราชทัณฑ์ออกไปช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ภายหลังก็มีคนจังหวัดนราธิวาสโทรมาขอบคุณ บางคนร้องไห้เลยก็มี เพราะแทนที่จากเคยไปเยี่ยมผู้ต้องขัง กลับกลายเป็นผู้ต้องขังเข้ามาช่วยเหลือพวกเขา

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบเพิ่มเติมว่า ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีเรือนจำ ทัณฑสถาน สถานกักกัน และสถานกักขัง จำนวน ๑๔๓ แห่ง โดยเป็นเรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน ๑๓๖ แห่ง (ไม่นับรวมสถานกักขัง/สถานกักกัน/ทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์) ประกอบด้วย

๑) เรือนจำที่มีหน้าที่ควบคุมนักโทษเด็ดขาดเท่านั้น จำนวน ๒๐ แห่ง แบ่งเป็น เรือนจำแดนเดี่ยว จำนวน ๑๐ แห่ง และเรือนจำแบ่งแดน จำนวน ๑๐ แห่ง

๒) เรือนจำประจำศาล ซึ่งมีหน้าที่ในการควบคุมผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี และควบคุมนักโทษเด็ดขาด จำนวน ๑๑๖ แห่ง แบ่งเป็นเรือนจำแดนเดี่ยว จำนวน ๗๔ แห่ง และเรือนจำแบ่งแดน จำนวน ๔๒ แห่ง

ทั้งนี้ สำหรับเรือนจำที่มีลักษณะทางกายภาพเป็นเรือนจำแดนเดี่ยวจะดำเนินการแยกคุมขังระหว่างผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีกับนักโทษเด็ดขาดได้ยากกว่าเรือนจำที่มีหลายแดนซึ่งสามารถแบ่งแดนในการควบคุมผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีได้

ผู้แทนปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (นางสาวสุนีย์ ศรีสง่าตระกูลเลิศ) กล่าวว่า เนื่องจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภารกิจในการดูแลการขับเคลื่อนทางสังคมเพื่อคุ้มครองและเสริมสร้างสิทธิความเสมอภาคของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) จึงขอฝากกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการจำแนกและแยกคุมขังผู้ต้องขังตามเพศชาย - หญิงในเรือนจำที่อาจจะต้องพิจารณาถึงประเด็นเกี่ยวกับการดูแลกลุ่มผู้ต้องขังกลุ่ม LGBTQ ด้วย เพราะอาจจะต้องได้รับการดูแลที่แตกต่างกันออกไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า ที่ผ่านมาเคยได้ให้สัมภาษณ์สื่อในประเด็นนี้หลายครั้ง และส่วนมากกรมราชทัณฑ์จะได้รับการชื่นชมในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังแต่ละเพศ รวมถึงกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย เช่น การให้เจ้าหน้าที่ผู้หญิงตรวจค้นผู้ต้องขังหญิง เป็นต้น โดยขอให้ทางกรมราชทัณฑ์แจ้งให้ที่ประชุมทราบเพิ่มเติมในรายละเอียด

ฝ่ายเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการควบคุมผู้ต้องขัง (SOPs) สำหรับผู้ต้องขังกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศเรียบร้อยแล้ว ทั้งสำหรับกรณีที่ผู้ต้องขังแปลงเพศอย่างสมบูรณ์แล้วทั้งเพศชายและหญิง และกลุ่มผู้ต้องขังที่ยังไม่ได้แปลงเพศสมบูรณ์ โดยกำหนดแนวทางการปฏิบัติทั้งเรื่องการแต่งกาย ทรงผม และการแยกควบคุม สำหรับเรื่องกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยจะดำเนินการไปตามแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังรายบุคคล (Sentence Plan)

/รองอธิบดี...

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์)

รายงานให้ที่ประชุมทราบเพิ่มเติมว่า นอกจากการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการควบคุมผู้ต้องขัง (SOPs) สำหรับผู้ต้องขังกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศแล้ว กรมราชทัณฑ์ยังมีนโยบายสนับสนุนให้ผู้ต้องขังกลุ่มนี้ที่เคยได้รับยาฮอร์โมนก่อนเข้าเรือนจำ สามารถได้รับยาฮอร์โมนอย่างต่อเนื่องในเรือนจำได้ โดยผู้ต้องขังจะต้องเสียค่าใช้จ่ายดังกล่าวเอง ทั้งนี้ ได้รับทราบว่านายกรัฐมนตรีนายเศรษฐา ทวีสิน ได้มอบหมายให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดให้ยาฮอร์โมนเป็นสิทธิประโยชน์ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ดังนั้น ในอนาคตหากประชาชนทั่วไปได้รับสิทธิประโยชน์ในการได้รับยาฮอร์โมนทางเพศฟรี ผู้ต้องขังในเรือนจำก็จะได้รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าวด้วยเช่นกัน

ผู้แทนอัยการสูงสุด (นายสุรจิต พัฒนสาร) กรรมการ กล่าวว่ ขอให้ความเห็นเพิ่มเติมในเรื่องการยกระดับทางกายภาพ และขอสนับสนุนความเห็นของท่านอาจารย์นิติฯ เนื่องจากการดำเนินการทางกายภาพมีความจำเป็นต่อกระบวนการที่เป็นไปตามหลักการของงานราชทัณฑ์ คือ การควบคุมและบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดี เนื่องจากสถานที่ในการจัดตั้งเรือนจำนั้นจะต้องอาศัยกายภาพที่มีความมั่นคงแข็งแรงปลอดภัย ต้องมีพื้นที่หรือบริเวณเหมาะสมแก่การบำบัดฟื้นฟูหรือพัฒนาพฤตินิสัยของผู้กระทำผิด ทั้งเด็ดขาดและระหว่างการพิจารณาคดี ด้วยเหตุนี้ ในปัจจุบันหน่วยงานที่ทำงานร่วมกับศาลทั้งราชทัณฑ์หรือกระทั่งสำนักงานอัยการสูงสุดก็ประสบปัญหาในเรื่องนี้เช่นกัน เมื่อมีการจัดตั้งศาลขึ้นมาใหม่ เพราะกระบวนการทางกายภาพไม่ได้มีการประสานหรือบูรณาการที่เป็นรูปแบบที่ชัดเจนกับศาล กลายเป็นเมื่อศาลจัดตั้งขึ้นแล้ว หน่วยงานอื่นๆ กว่าที่จะหางบประมาณและสถานที่ได้ โดยเฉพาะกรมราชทัณฑ์ ซึ่งการจัดตั้งเรือนจำแห่งใหม่จะต้องเลือกบริเวณสถานที่ที่เหมาะสม เพราะจะต้องคำนึงถึงความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำ ความปลอดภัยเพราะจะต้องรับส่งบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแล และยิ่งไปกว่านั้นคือเรื่องการแก้ไขฟื้นฟูที่จะต้องอาศัยกระบวนการ วิธีการ และสถานที่ที่มีความเหมาะสมเพียงพอที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพได้ ดังนั้น กระทรวงยุติธรรมในฐานะหน่วยงานกำกับดูแล ควรจะเป็นหน่วยงานกลางในการประสานทั้งเรื่องงบประมาณ และโดยเฉพาะเรื่องทางกายภาพ เช่น การจัดหาสถานที่จัดตั้งเรือนจำ ต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่ ในเรื่องนี้อาจจะต้องมีคณะทำงานเข้ามาศึกษาเรื่องทางกายภาพด้วย เพราะว่ากรมราชทัณฑ์ส่วนใหญ่จะถูกร้อยเรียงในประเด็นเกี่ยวกับด้านกายภาพของเรือนจำ ทั้งกรณีสถานที่ตั้งของเรือนจำที่อยู่ในเมือง หรือกรณีการบำบัดน้ำเสียที่ออกมาจากเรือนจำ สมาชิกผู้แทนราษฎรเมื่อเข้าสู่สภาก็มักจะผลักดันเรื่องการย้ายเรือนจำออกจากชุมชนเมือง แต่กรมราชทัณฑ์กลับได้รับการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างเรือนจำแห่งใหม่ได้เพียงปีละครั้ง

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณั์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า กรมราชทัณฑ์จะรับคำแนะนำของกรรมการทุกท่านไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

มติที่ประชุม

รับทราบ

/ระเบียบวาระที่...

ระเบียบวาระที่ ๔

เรื่องเพื่อพิจารณา

๔.๑ การยกระดับหลักดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index)

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า เนื่องจากในปัจจุบันรัฐบาลได้มีการแถลงนโยบายเกี่ยวกับการฟื้นฟูหลักนิติธรรม (Rule of Law) ให้มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพและโปร่งใส เป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ ซึ่งจากการจัดทำดัชนีหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ซึ่งจัดทำขึ้นโดยองค์กร World Justice Project (WJP) มีปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบ ๘ ปัจจัยหลัก ๔๔ ปัจจัยย่อย โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ มีค่าคะแนนภาพรวมของประเทศไทยอยู่ที่ ๐.๔๙ (คะแนนเต็ม ๑ คะแนน) และมีค่าคะแนนในปีปัจจัยที่ ๘ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้คะแนน ๐.๔๑ คะแนน อยู่ในอันดับที่ ๗๖ จาก ๑๔๒ ประเทศ โดยสำหรับปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้องกับกรมราชทัณฑ์ ได้แก่ ปัจจัยย่อยที่ ๘.๓ ระบบราชทัณฑ์มีประสิทธิภาพในการลดพฤติกรรมอาชญากร ซึ่งมีองค์ประกอบแบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ประกอบด้วย ๑) เรือนจำมีความปลอดภัย ๒) การเคารพสิทธิของผู้ต้องขัง และ ๓) ประสิทธิภาพของการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ มีค่าคะแนนเพียง ๐.๒๕ คะแนน อยู่ในอันดับที่ ๑๐๙ ต่ำกว่า ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่มีค่าคะแนนอยู่ที่ ๐.๒๗ คะแนน ในการนี้ กรมราชทัณฑ์จึงขอเสนอกรอบการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรมในแต่ละประเด็น ดังนี้

๑) เรือนจำมีความปลอดภัย หมายถึง เรือนจำมีความปลอดภัยทั้งกับเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง โดยมีแนวทางการดำเนินการประกอบด้วย (๑) เรือนจำมีความมั่นคงแข็งแรง (๒) การบริหารจัดการ ได้แก่ สภาพแวดล้อมในเรือนจำ ความแออัดในเรือนจำ การควบคุมมิให้หลบหนี และ (๓) การไม่ถูกทำร้าย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ไม่ถูกผู้ต้องขังทำร้าย ผู้ต้องขังไม่ถูกเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังด้วยกันเองทำร้าย

๒) การเคารพสิทธิของผู้ต้องขัง หมายถึง ผู้ต้องขังได้รับการปฏิบัติโดยยึดหลักสิทธิมนุษยชน ภายใต้ข้อกำหนดแผนเดลา และข้อกำหนดกรุงเทพ เริ่มตั้งแต่กระบวนการรับตัวจนถึงการปล่อยตัว เช่น การตรวจค้นโดยไม่ละเมิดสิทธิ การได้รับการรักษาพยาบาลเทียบเท่ากับระบบสาธารณสุขภายนอก การได้รับการศึกษา การฝึกวิชาชีพ การเยี่ยมญาติ รวมถึงการเปิดโอกาสให้ร้องทุกข์ และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยมีแนวทางการดำเนินการ คือ การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการควบคุมผู้ต้องขัง (SOPs) ให้ครอบคลุม เพื่อเป็นคู่มือและแนวทางในการปฏิบัติงานให้แก่เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถานได้ปฏิบัติอย่างมีมาตรฐานเดียวกัน

๓) ประสิทธิภาพของการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ หมายถึง ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก โดยมีแนวทางการดำเนินการประกอบด้วย (๑) การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง (๒) การพัฒนาพฤตินิสัย และ (๓) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ทั้งนี้ กรมราชทัณฑ์จักได้นำความเห็นของคณะกรรมการราชทัณฑ์ไปจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan) และนำเสนอที่ประชุมในโอกาสต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ตามที่ได้แจ้งไปเมื่อตอนต้นการประชุมว่ารัฐบาลจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่ง เพื่อดำเนินการในเรื่องนี้ เนื่องจากเรื่องหลักนิติธรรมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญระดับชาติ แต่ขณะนี้ยังไม่ทราบ กำหนดเวลาการดำเนินการที่แน่ชัด จึงขอสอบถามว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ที่กรมราชทัณฑ์จะแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อรับมือกับความท้าทายของการยกระดับคะแนนดัชนีหลักนิติธรรม และขอให้อาจารย์นที จิตสงว่ เป็นผู้พา คณะทำงานเข้าพบกับองค์กร World Justice Project (WJP) เพื่อหารือว่าทำไมรายงานสถิติของประเทศไทย จึงได้คะแนนประเมินที่น้อย แม้ว่าเราจะประเมินว่าเราทำภารกิจได้เป็นอย่างดีแล้ว พร้อมทั้งขอคำปรึกษาจาก องค์กร WJP ในการทำความเข้าใจถึงเกณฑ์การวัดคะแนน เพื่อให้เป็นการทำงานคู่ขนานกันไประหว่างรอการ แต่งตั้งคณะกรรมการระดับชาติที่จะมาขับเคลื่อนในเรื่องนี้ด้วย โดยขอให้กรมราชทัณฑ์นำผลการหารือมา รายงานอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ และให้ทำงานร่วมกันกับสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) นอกจากนี้ โดยส่วนตัวมีความเห็นว่าอาจพิจารณาให้มีผู้แทนจากสำนักงานศาลยุติธรรมร่วมเป็นคณะทำงาน ด้วยก็ได้ เนื่องจากภารกิจงานของกรมราชทัณฑ์ คือ การบังคับคดีและบริหารโทษตามคำสั่งของศาล ทั้งนี้ ขอให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ร่วมกันวิพากษ์ และให้ข้อเสนอแนะในประเด็นดังกล่าวต่อไป

ประเด็นอภิปราย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต)

กล่าวว่า เห็นด้วยกับแนวทางการดำเนินการเพื่อยกระดับคะแนนดัชนีหลักนิติธรรมทั้ง ๓ องค์ประกอบ ที่กรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอ โดยมีความเห็นว่าในประเด็นของเรือนจำมีความปลอดภัย ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการ ประกอบด้วย ๑) เรือนจำมีความมั่นคงแข็งแรง ซึ่งเป็นการดำเนินงานทางกายภาพ ๒) การบริหารจัดการ อันได้แก่ สภาพแวดล้อม ความแออัด และการป้องกันมิให้หลบหนีจากเรือนจำ ซึ่งถือเป็นการบริหารจัดการ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังทั้งหมด และ ๓) การไม่ถูกทำร้าย นั้น ยังขาดแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับสุขภาพ ได้แก่ การจัดการด้านสุขภาวะที่ดีในเรือนจำ โดยเฉพาะเรื่องสุขภาพอนามัยของผู้ต้องขัง เนื่องจากเรือนจำเป็น สถานที่ที่มีความแออัด จึงไม่อาจหนีพ้นจากปัญหาเกี่ยวกับโรคระบาดภายในเรือนจำ ซึ่งสามารถเห็นได้ชัดเจน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-๑๙) ที่ผ่านมา ที่เกิดการแพร่ระบาด อย่างหนักภายในเรือนจำ ดังนั้น จึงควรเพิ่มเติมแนวทางการดำเนินการด้านสาธารณสุข โดยให้ครอบคลุมไปถึง ความสะอาดในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น สุขาและห้องอาบน้ำ เป็นต้น

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิมนุษยชน (นายดำรงศักดิ์ เครือแก้ว)

กล่าวเสริมว่า กรมราชทัณฑ์ไม่ใช่ปลายทางของกระบวนการยุติธรรม เพราะในทางปฏิบัติแล้ว เมื่อเริ่มต้น กระบวนการที่พนักงานสอบสวนแล้ว กรมราชทัณฑ์ก็เริ่มต้นกระบวนการด้วยแล้ว ทันทีที่มีการฝากขัง จึงอาจมองได้ว่ากรมราชทัณฑ์ เป็นหน่วยงานต้นทางของกระบวนการยุติธรรมควบคู่กับการดำเนินงานของ ตำรวจ ซึ่งเรื่องสิทธิของผู้ต้องขังเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะสิทธิที่ผู้ต้องขังจะได้พบกับทนายความ เป็นการเฉพาะตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ในส่วนที่นำเสนอในหัวข้อคำนิยามไม่ปรากฏ ประเด็นของสิทธิในการเข้าพบทนายความเป็นการเฉพาะตัว จึงขอเสนอเรื่องนี้ให้ที่ประชุมพิจารณาเพิ่มเติม

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ

กล่าวว่า หัวข้อการพิจารณาในวาระนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการยกระดับค่าคะแนนหลักดัชนีหลักนิติธรรม โดยเห็นด้วยกับกรอบแนวทางการดำเนินการที่กรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอซึ่งประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบที่น่าจะอยู่ในหลักเกณฑ์การพิจารณาค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรม อย่างไรก็ตาม กรมราชทัณฑ์ควรที่จะไปศึกษาเพิ่มเติมให้มั่นใจได้ด้วยว่า หากกรมราชทัณฑ์สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนทั้ง ๓ ประเด็นนี้แล้ว จะสามารถยกระดับค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรมได้จริงหรือไม่ รวมทั้งจะต้องพิจารณาถึงภารกิจของกรมราชทัณฑ์ซึ่งมีความคาบเกี่ยวระหว่างการมีหน้าที่ในการดูแลบริหารโทษ การลงโทษ ลงทัณฑ์ผู้ต้องขัง แต่ในขณะเดียวกันก็จะมีเรื่องหลักสิทธิมนุษยชนเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องมีการเคารพสิทธิของผู้ต้องขัง รวมถึงเรื่องของความปลอดภัยต่าง ๆ ดังนั้น กรมราชทัณฑ์จะต้องสร้างสมดุลระหว่างการลงโทษกับการดูแลผู้ต้องขังตามหลักสิทธิมนุษยชนให้ได้

นอกจากนี้ ในการดำเนินการตามมาตรฐานในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมผู้ต้องขัง (SOPs) มีหลายประเด็นที่กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ มีข้อเสนอแนะว่าอาจจะต้องมีคำอธิบายเพิ่มเติมให้สังคมเข้าใจ เพื่อลดทอนความเข้าใจผิดหรือความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการทำงานของกรมราชทัณฑ์ ยกตัวอย่างเช่น ในวาระก่อนหน้านี้นี้ที่กรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอเกี่ยวกับการแต่งกายและการตัดผมทั้งของผู้ต้องขังชายและผู้ต้องขังหญิง ซึ่งการกำหนดหลักเกณฑ์เหล่านี้เป็นไปตามหลัก SOPs ซึ่งสามารถอธิบายให้สังคมเข้าใจถึงเหตุผลของการกำหนดเครื่องแต่งกายและทรงผมเช่นนั้นได้ว่าเป็นไปเพื่อการดูแลสุขภาพผู้ต้องขัง หรือการที่ต้องให้ผู้ต้องขังนั่งกับพื้นเมื่อผู้คุมยืนอยู่เป็นหลักในเรื่องของความปลอดภัย ซึ่งประเด็นเหล่านี้ยังขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับสังคม ซึ่งกรมราชทัณฑ์ควรเพิ่มประเด็นการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับสังคมควบคู่ไปกับการกำหนด SOPs ให้ครอบคลุม เพราะจะทำให้สามารถยกระดับมุมมองของประชาชนต่อกรมราชทัณฑ์ได้ด้วย

ผู้แทนอัยการสูงสุด (นายสุรจิต พัฒนสาร) กรรมการ กล่าวว่า ส่วนตัวมีความเห็นว่าการรวบรวมข้อมูลและการนำมาคิดคำนวณค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรมน่าจะต้องใช้ปัจจัยที่หลากหลายมาประกอบการพิจารณา ซึ่งเห็นด้วยกับกรอบแนวทางการยกระดับค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรมที่กรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอ รวมทั้งการเพิ่มเติมประเด็นด้านสาธารณสุขตามที่ท่านวันชัยฯ ได้นำเสนอ และมีข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นเรือนจำมีความปลอดภัยว่า ปัจจุบันในสื่อออนไลน์ เช่น ยูทูบ (YouTube) มีกลุ่มคนที่น่าเสนอข้อมูลลงแพลตฟอร์ม โดยกล่าวอ้างว่าเป็นผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำ หรือเคยถูกต้องโทษจำคุกในเรือนจำ มีการอ้างถึงพฤติกรรมความรุนแรงภายในเรือนจำที่มีการตั้งกลุ่มขึ้นมาและทำร้ายร่างกายกัน ซึ่งเป็นข้อมูลที่หลายท่านจะได้พบในยูทูบ ดังนั้นแล้วหากการเก็บข้อมูลเพื่อให้คะแนนส่วนหนึ่ง หรือหากเป็นการเก็บข้อมูลเพื่อนำไปให้คะแนนโดยมีมาตรฐานความเป็นสากล อาจมีการรวบรวมข้อมูลจากทุกภาคส่วนรวมถึงสื่อออนไลน์ด้วย ซึ่งความจริงที่เกิดขึ้นภายในเรือนจำจะตรงกับกลุ่มคนที่ทำสื่อเหล่านี้เผยแพร่ออกมาหรือไม่ก็ไม่อาจทราบได้ แต่เนื้อหาเหล่านี้มีความรุนแรงและน่ากลัวเป็นอย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อมองภาพถึงความปลอดภัยในเรือนจำที่มีการทำร้ายกันระหว่างผู้ต้องขัง คาดว่าจะเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรมในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ สำหรับผู้ที่จัดทำสื่อหรือรายการที่น่าเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิต

/ภายใน...

ภายในเรือนจำหรือความรุนแรงภายในเรือนจำเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ทางธุรกิจนั้น ในบางครั้งผู้ชมไม่อาจทราบได้ว่าเนื้อหาที่น่าเสนอจริงหรือเท็จ แต่กลับมีผลกระทบถึงองค์การกรมราชทัณฑ์เรียบร้อยแล้ว และความรับผิดชอบต่อความเสียหายของผู้สร้างสื่อ่นั้นมีน้อยมาก ดังนั้นกรมราชทัณฑ์จึงจะต้องมีหน้าที่ดูแลควบคุมผู้ต้องขังมิให้เกิดปัญหาที่กล่าวถึง รวมทั้งอาจจะต้องให้ความสำคัญหรือมีการพิจารณาโดยละเอียดสำหรับกรณีการจัดทำสื่อที่มีเนื้อหาลักษณะนี้และนำไปเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์อีกด้วย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า กรมราชทัณฑ์ต้องสร้างความเข้าใจแก่สังคมให้เร็วเมื่อเกิดประเด็นที่เป็นที่ถกเถียง และอาจเกิดกรณีที่ไม่พึงพอใจไม่ได้ว่า ในการดำเนินการตามแนวทางที่กรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอนั้น อาจจะทำให้ค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรมของประเทศไทยเท่าเดิมก็ได้ แม้ว่าจะสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นประเด็นที่จะต้องนำไปปรึกษาหารือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป อีกประเด็นก็คือ ความรู้สึกในเรื่องของความเป็นธรรม สำหรับความไม่เป็นธรรมนั้นมีอยู่จริง แต่ความรู้สึกไม่เป็นธรรมก็มีอยู่เยอะเช่นกัน เพราะฉะนั้นการสื่อสารและสร้างความเข้าใจที่ดีต่อสังคมเป็นเรื่องที่สำคัญ กรมราชทัณฑ์มีหน้าที่ที่จะต้องมีการปฏิบัติงานในเชิงรุกมากขึ้นในการสร้างความเข้าใจให้กับสังคม นอกจากนี้ มีประเด็นหนึ่งที่อยากเรียนรู้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “เพื่อประโยชน์ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี ให้อธิบดีจัดให้มีระบบการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังด้วยวิธีการและแนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา การอบรมทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม การทำงาน การฝึกวิชาชีพ การปฏิบัติศาสนกิจ การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดีงาม กิจกรรมสันทนาการ กีฬา รวมทั้งจะต้องมีโอกาสดำเนินการติดต่อกับครอบครัว ญาติมิตร องค์กรเอกชนที่มีภารกิจเพื่อการแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังและรับรู้ถึงข่าวสารและความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ” โดยส่วนนี้มีความสำคัญมากโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ ที่หากญาติหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังได้รับรู้ว่าผู้ต้องขังได้รับการปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เช่น ได้รับประทานอาหารฮาลาล ได้ใส่กางเกงที่มีความยาวคลุมหัวเข่า ก็มีความสุขมากแล้ว สำหรับการเยี่ยมผู้ต้องขัง ก็อย่าให้เป็นภาระของสังคมหรือประชาชน ฝากให้กรมราชทัณฑ์พิจารณา ว่าสิ่งนี้อยู่ในกฎหมายและกฎหมายใช้คำว่า “ต้อง” จึงมีความจำเป็นจะต้องดูแลเรื่องเหล่านี้ให้ดี เหนือสิ่งอื่นใดคืออยากให้คณะทำงานและอาจารย์นันทิ จิตสว่างได้เข้าปรึกษาหารือกับ WJP และนำมารายงานให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ฟังเพื่อที่จะได้นำมายกระดับดัชนีหลักนิติธรรมต่อไป

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายนิติ จิตสว่าง) กล่าวว่า นอกเหนือจากวิธีการแก้ปัญหาด้วยการกำหนดกรอบการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์เพื่อขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรมแล้วนั้น การศึกษาถึงวิธีการวัดค่าคะแนนก็เป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะเรามีความจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจว่าเกณฑ์การวัดค่าคะแนนเป็นอย่างไร มีข้อมูลตัวเลขอะไรบ้างที่จะนำไปเป็น

ฐานข้อมูลให้กับ WJP ถ้าหากเราไม่ศึกษาตัวชี้วัดที่จะส่งผลกระทบต่อค่าคะแนนให้ตีจะส่งผลต่อการยกระดับค่าคะแนนเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้นจะต้องศึกษาว่าปัจจัยใดเป็น ปัจจัยหลักที่นำมาใช้ในการคิดค่าคะแนน ตัวอย่างเช่น ประสิทธิภาพของการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ อันที่จริงประเทศไทยจัดว่าเป็นประเทศที่มีตัวเลขอัตราการกระทำผิดซ้ำไม่ด้อยไปกว่าประเทศอื่น ๆ เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศตะวันตก เนื่องจากในประเทศอื่นผู้ที่ถูกนำไปคุมขังในเรือนจำจะเป็นผู้ต้องขังประเภทที่มีความยากในการควบคุม มีการกลับไปกระทำผิดซ้ำบ่อย แต่ประเทศไทยโดยส่วนมากเป็นนักโทษคดียาเสพติด ดังนั้น หากเราไม่ต้องคุมขังนักโทษคดียาเสพติด ตัวเลขอัตราการกระทำผิดซ้ำของประเทศไทยจะลดลงเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้นกรมราชทัณฑ์จะต้องไปศึกษาถึงวิธีการวัดค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรมด้วย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ให้กรมราชทัณฑ์รับข้อสังเกตไปดำเนินการศึกษาต่อและนำมารายงานต่อที่ประชุม ก่อนหน้านั้น ในการประชุมผู้บริหารกระทรวงยุติธรรมคราวที่ผ่านมา กระทรวงยุติธรรมได้กำหนดให้มีการรายงานผลสถิติเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำของประเทศไทย โดยในที่ประชุมได้พิจารณาในช่วงระยะเวลา ๗ ปี พบว่า มีสถิติอัตราการกระทำผิดซ้ำร้อยละ ๕๐ โดยประมาณ โดยในความเห็นมองว่าเป็นจำนวนที่มาก แต่ได้รับทราบว่าเป็นต่างประเทศอัตราการกระทำผิดซ้ำสูงถึง ร้อยละ ๗๐ โดยประมาณ และจากระยะเวลาของข้อมูลที่ได้รับมานั้นเป็นช่วงทั้งหมด ๗ ปี จึงมีค่าเฉลี่ยของการกระทำผิดซ้ำต่อปีอยู่ที่ปีละประมาณร้อยละ ๑๐ และเมื่อมีการศึกษาและนำตัวอย่างจากประเทศอื่น ๆ มาเปรียบเทียบกับด้วย ก็จะต้องพิจารณาถึงวิธีการเก็บสถิติด้วยว่าเป็นการนับจำนวนผู้ที่กระทำผิดซ้ำเป็นรายบุคคล หรือ เก็บสถิติโดยการนับจากจำนวนการกระทำผิดซ้ำทั้งหมด นอกจากนี้ ยังได้สั่งการให้คณะทำงานภายในกลุ่มภารกิจด้านพัฒนาพฤตินิสัย ทั้งกรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมราชทัณฑ์ โดยมีรองปลัดกระทรวงยุติธรรม หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านพัฒนาพฤตินิสัย (นางจิรภา สินธุนาวา) และรองปลัดกระทรวงยุติธรรม หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านบริหารงานยุติธรรม (นายไตรยฤทธิ์ เตมียวรงค์) กำกับดูแลการศึกษาเรื่องนี้และนำมารายงานภายใน ๑ สัปดาห์ จึงขอให้กรมราชทัณฑ์รับเรื่องนี้ไปศึกษาเพื่อทำความเข้าใจต่อไปด้วย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทันตวิทยา (นายนิติ จิตสว่าง) กล่าวว่าโดยหลักสากลแล้ว การประมวลผลสถิติการกระทำผิดซ้ำจะวัดจากการปล่อยตัวผู้ต้องขังออกจากเรือนจำในแต่ละปี มีจำนวนผู้ที่กลับมากระทำผิดซ้ำเท่าใด โดยจะติดตามพฤติกรรมในช่วงระยะเวลาประมาณ ๓ ปี แต่เมื่อเกินจากช่วงระยะเวลานี้แล้ว ปัจจัยที่ทำให้กลับมากระทำผิดซ้ำจะมีมากกว่าปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภายในเรือนจำ มีโอกาสที่สิ่งกระตุ้นอื่นซึ่งเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมในสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ในตามปกติอาจมีการเก็บสถิติมาประมวลผลย้อนหลังมากถึง ๕ ปี แต่โดยหลักแล้วจะใช้สถิติในช่วงระยะเวลาไม่เกิน ๓ ปี

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวขอบคุณประธานและกรรมการราชทัณฑ์ทุกท่าน สำหรับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรมที่เกี่ยวข้องกับกรมราชทัณฑ์ และจะนำคำแนะนำไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจะแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและหารือร่วมกับองค์กร WJP และจะนำผลการศึกษา มารายงานแก่ที่ประชุมทราบในโอกาสต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการกล่าวว่า หากมีหน่วยงานต่างประเทศเชิญทางกระทรวงยุติธรรมไปร่วมประชุมในประเด็นของดัชนีหลักนิติธรรม หรือประเด็นที่เกี่ยวข้อง กรมราชทัณฑ์อาจพิจารณานำคณะทำงานชุดนี้ไปเข้าร่วมการประชุมด้วย

มติที่ประชุม เห็นชอบกรอบแนวทางการยกระดับหลักดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index) และให้กรมราชทัณฑ์รับคำแนะนำของคณะกรรมการราชทัณฑ์ไปดำเนินการปรับปรุงเพิ่มเติม และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๔.๒ ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ และการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขังในสถานที่คุมขัง

๔.๒.๑ ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการรายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ตามที่คณะกรรมการราชทัณฑ์ได้มีมติแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคุมขังในสถานที่อื่น ในคราวการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๖ โดยคณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคุมขังในสถานที่อื่น ได้มีการจัดประชุม จำนวน ๒ ครั้ง เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ (ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖) และวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ (ครั้งที่ ๒/๒๕๖๖) ตามลำดับแล้วจึงได้มีการลงนามในระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ ซึ่งมีสาระสำคัญประกอบด้วย ๖ หมวด ได้แก่

หมวด ๑ สถานที่คุมขัง คือ การกำหนดประเภทสถานที่คุมขังแบ่งออกเป็น ๔ ประเภทตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย ๑) การปฏิบัติตามระบบการจำแนกและการแยกคุมขัง ๒) การดำเนินการตามระบบพัฒนาพฤตินิสัย ๓) การรักษาพยาบาลผู้ต้องขัง และ ๔) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

หมวด ๒ คุณสมบัติของผู้ต้องขังที่ได้รับการพิจารณาให้ออกไปคุมขังยังสถานที่คุมขัง ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวมีความจำเป็นที่จะต้องออกประกาศกรมราชทัณฑ์เพื่อรองรับก่อนที่จะนำไปบังคับใช้ได้

หมวด ๓ การพิจารณา โดยจะมีคณะทำงานตั้งแต่ระดับเรือนจำที่จะพิจารณาคัดกรองผู้ที่มีคุณสมบัติ มาจนถึงคณะทำงานชั้นกรมราชทัณฑ์ แล้วจึงเสนอต่ออธิบดีกรมราชทัณฑ์เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

หมวด ๔ การคุมขังในสถานที่คุมขัง

หมวด ๕ การเพิกถอนการคุมขังในสถานที่คุมขัง

หมวด ๖ เบ็ดเตล็ด โดยจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับการประกาศคุณสมบัติเฉพาะหรือการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ในการควบคุมตัว

จึงขอเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบระเบียบดังกล่าว เนื่องจากตามมาตรา ๑๒ (๓) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ

ประเด็นอภิปราย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต)

กล่าวว่า คณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคุมขังในสถานที่อื่นมีหน้าที่ในการพิจารณาร่างระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ซึ่งถูกแต่งตั้งขึ้นโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการราชทัณฑ์ ในคราวการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ จากนั้นคณะอนุกรรมการฯ ได้มีการประชุมจำนวน ๒ ครั้ง แล้วจึงได้มีการพิจารณาและออกระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อสงสัยถึงขั้นตอนของการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ ว่ามีการให้อำนาจอย่างเด็ดขาดในการพิจารณาร่างระเบียบฯ โดยไม่ต้องนำมาพิจารณาในชั้นของคณะกรรมการราชทัณฑ์อีกหรือไม่ เนื่องจากในวันนี้กรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอให้คณะกรรมการพิจารณาระเบียบดังกล่าวซึ่งได้ประกาศใช้แล้ว โดยมีอธิบดีกรมราชทัณฑ์เป็นผู้อนุมัติโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ดังนั้น จึงต้องตรวจสอบก่อนว่าในคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ ได้ให้อำนาจในการพิจารณาร่างระเบียบฯ และส่งต่อให้อธิบดีอนุมัติและประกาศใช้ได้เลยหรือไม่ เพราะหากไม่มีอำนาจเด็ดขาดจะต้องนำร่างระเบียบฯ เข้ามาพิจารณาในที่ประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ก่อนหรือไม่ เพราะถ้าหากในวันนี้ที่ประชุมได้พิจารณาระเบียบฯ ที่ได้ออกประกาศไปแล้วเมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ แล้วมีประเด็นที่เห็นแย้ง จะมีวิธีดำเนินการอย่างไร โดยจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพราะระเบียบฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้ในทางกฎหมายเรียบร้อยแล้ว จึงมีความเห็นว่า ที่ประชุมควรพิจารณาถึงกระบวนการดำเนินการในเรื่องนี้ตั้งแต่การออกคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ และการออกระเบียบฯ เป็นลำดับแรก ก่อนที่จะไปพิจารณาถึงเนื้อหาของระเบียบฯ หรือกรมราชทัณฑ์อาจเปลี่ยนแปลงจากการเสนอวาระนี้เพื่อพิจารณาเป็นการเสนอเพื่อทราบก็ได้ เพราะที่จริงแล้วหากจะต้องพิจารณาระเบียบฉบับนี้ ก็ถือเป็นเรื่องหนักใจในระดับหนึ่ง และถึงแม้ว่าจะเปลี่ยนเป็นการเสนอเพื่อทราบแล้วคณะกรรมการราชทัณฑ์มีมติที่ประชุมว่ารับทราบ ก็อาจถือได้ว่าเป็นการให้สัตยาบัน กล่าวคือ ยอมรับระเบียบดังกล่าวแล้วในอีกทางหนึ่งได้เช่นกัน

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ในคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคุมขังในสถานที่อื่น ได้กำหนดหน้าที่และอำนาจ ประกอบด้วย

๑. ศึกษาและกำหนดแนวทาง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคุมขังในสถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

๒. จัดทำร่างระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานในเรือนจำและสถานที่คุมขัง การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานเรือนจำและเจ้าหน้าที่ การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังแต่ละประเภทและการอื่นตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เสนอต่ออธิบดีกรมราชทัณฑ์เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

๓. ดำเนินการในเรื่องอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

/รัฐมนตรี...

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวว่า ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่กำหนดไว้ว่า “ให้อธิบดีวางระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานในเรือนจำและสถานที่คุมขัง การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานเรือนจำและเจ้าหน้าที่การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง การปฏิบัติตัวของผู้ต้องขังแต่ละประเภทและการอื่นอันจำเป็นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้” โดยหากพิจารณาหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการฯ ตามข้อ ๒. แล้ว จะถือว่ามีความเด็ดขาดในการพิจารณาจัดทำร่างระเบียบและเสนอต่ออธิบดีกรมราชทัณฑ์ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต)

กล่าวเสริมว่าหากพิจารณาตามข้อ ๒. ของหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการฯ จะเห็นว่าการดำเนินการที่ผ่านมาเป็นกระบวนการที่ถูกต้อง กล่าวคือ เมื่อพิจารณาร่างระเบียบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้เสนอต่ออธิบดีกรมราชทัณฑ์เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงถือว่าเป็นกระบวนการที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว คณะกรรมการราชทัณฑ์จึงไม่สามารถที่จะพิจารณาให้ความเห็นต่อระเบียบฯ ฉบับนี้ได้แล้ว หากจะให้พิจารณาก็ควรจะเป็นการพิจารณาทบทวนว่าเห็นชอบด้วยหรือไม่ต่อระเบียบฯ ที่ได้ประกาศใช้ไปแล้ว หรือเปลี่ยนแปลงวาระนี้เป็นการเสนอเพื่อทราบที่อาจจะถือเป็นการยอมรับระเบียบฯ ฉบับนี้ในทางหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องยากในการพิจารณา เพราะระเบียบฯ ฉบับนี้มีเนื้อหาและมีรายละเอียดให้พิจารณาหลายประเด็น ดังนั้น สำหรับกระบวนการออกประกาศระเบียบฯ นั้น ถือได้ว่าถูกต้องตามกฎหมายแล้ว แต่สำหรับเนื้อหาสาระ ถือว่าเป็นอีกประเด็นหนึ่งว่าคณะกรรมการจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับระเบียบฯ ที่ได้ออกไป

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ

อธิบายเสริมว่า เนื่องจากฝ่ายเลขานุการได้พิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการราชทัณฑ์ตามมาตรา ๑๒ (๓) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่กำหนดไว้ว่า “ให้ความเห็นชอบกฎกระทรวงระเบียบ หรือประกาศตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ” จึงมีความกังวลว่าหากระเบียบฯ ดังกล่าว ไม่ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบโดยคณะกรรมการจะไม่เป็นไปตามกระบวนการทางกฎหมายหรือไม่ แต่หากคณะกรรมการเห็นว่าการออกระเบียบฯ เป็นไปตามกระบวนการทางกฎหมายแล้ว ทางกรมราชทัณฑ์จะดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายโกวิท คูพะเนียด) กรรมการ

กล่าวว่าการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ ได้มีความเห็นของที่ประชุมเป็นที่ยุติแล้วว่า อำนาจในการออกระเบียบฯ ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ดังนั้น ฝ่ายเลขานุการจึงได้นำเสนอถึงเนื้อหาของระเบียบฯ เพื่อให้ที่ประชุมได้รับทราบร่วมกัน แต่อย่างไรก็ดี สำหรับร่างประกาศกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขังในสถานที่คุมขังทั้ง ๔ ฉบับ ที่กรมราชทัณฑ์จะได้เสนอให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาในวันนี้

หากดูตามฐานอำนาจการออกประกาศ จะเป็นการอาศัยอำนาจตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ ข้อ ๘ (๓) และข้อ ๒๐ ซึ่งอำนาจในการกำหนดคุณสมบัติต่าง ๆ และออกประกาศจะถือเป็นอำนาจของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ แต่หากต้องการนำเสนอให้คณะกรรมการราชทัณฑ์พิจารณาให้ความเห็นจะต้องอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๒ (๓) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เท่านั้น

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิมนุษยชน (นายดำรงศักดิ์ เครือแก้ว) กล่าวเสริมว่า เมื่อพิจารณาตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ให้อำนาจอธิบดีกรมราชทัณฑ์ แต่เพียงผู้เดียว เพราะฉะนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องขอความเห็นชอบจากคณะอนุกรรมการฯ และคณะกรรมการราชทัณฑ์ก็ได้ แต่กรมราชทัณฑ์ก็นำเรื่องนี้เสนอให้คณะอนุกรรมการฯ ได้พิจารณาด้วยแล้ว ๑ ชั้น ก็ถือว่ามีการพิจารณาแล้ว ทั้งนี้ โดยส่วนตัวมีความเห็นเกี่ยวกับการออกระเบียบฯ ฉบับนี้ เนื่องจากเห็นด้วยกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมที่มีความพยายามที่จะคืนคนดีสู่สังคม เพราะที่ผ่านมาผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกมักถูกสังคมตราหน้า หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ เอกชน ไม่รับเข้าทำงาน แต่ระเบียบฯ ที่ออกมานี้ เพราะเราไม่อาจเปลี่ยนความคิดทัศนคติของคนทั้งประเทศได้ แต่อาจจะสามารถทำให้คนเหล่านี้กลมกลืนและได้รับการยอมรับจากสังคม เพราะมีความเชื่อว่าคงไม่มีผู้ใดอยากจะถูกคุก โดยในภายภาคหน้า การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม จะสามารถลดการกระทำผิดซ้ำลงได้ เพราะทำให้ผู้พ้นโทษไม่ถูกผลักออกจากสังคม สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างสงบสุข

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการกล่าวว่า เมื่ออำนาจในการออกระเบียบฯ ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ดังนั้นระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ อธิบดีกรมราชทัณฑ์จึงสามารถพิจารณาออกระเบียบและประกาศบังคับใช้ได้เลย จึงขอให้กรมราชทัณฑ์เปลี่ยนแปลงการนำเสนอวาระนี้เป็นการเสนอเพื่อให้ที่ประชุมรับทราบ

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการสอบถามที่ประชุมว่า กรมราชทัณฑ์ขอเปลี่ยนแปลงการนำเสนอวาระนี้ เป็นวาระเพื่อทราบได้หรือไม่ โดยเป็นการนำเสนอให้ที่ประชุมทราบถึงกระบวนการดำเนินการว่า ตามที่คณะอนุกรรมการฯ ได้มีการพิจารณา ร่างระเบียบฯ และเสนอต่ออธิบดีกรมราชทัณฑ์เพื่อพิจารณาออกระเบียบดังกล่าวนี้ กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการออกระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ และประกาศบังคับใช้เรียบร้อยแล้ว

ผู้แทนปลัดกระทรวงมหาดไทย (นายชำนาญวิทย์ เตรัตน์) กรรมการกล่าวว่า ในประเด็นนี้ ฝ่ายเลขานุการได้นำระเบียบฯ ดังกล่าว เสนอต่อที่ประชุมในวาระเพื่อพิจารณาอันเนื่องมาจากความกังวลเกี่ยวกับอำนาจของคณะกรรมการราชทัณฑ์ตามมาตรา ๑๒ (๓) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่มีอำนาจและหน้าที่ให้ความเห็นชอบกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ

/แต่อย่างไรก็ดี...

แต่อย่างไรก็ดี หากพิจารณาอำนาจตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ ที่กำหนดให้ การกำหนดอาณัติในสถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำให้เป็นสถานที่คุมขังเพื่อดำเนินกิจการตามภารกิจของ กรมราชทัณฑ์ ให้สามารถทำได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และในมาตรา ๓๔ ที่กำหนดให้อธิบดีวางระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานในเรือนจำและสถานที่คุมขัง การปฏิบัติงานของ เจ้าพนักงานเรือนจำและเจ้าหน้าที่ การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง การปฏิบัติตัวของ ผู้ต้องขังแต่ละประเภทและการอื่นอันจำเป็นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ โดยการออกระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ อาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๓ ประกอบ ๓๔ ซึ่งอธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการตามนี้เรียบร้อยแล้ว ในประเด็นนี้จึงสามารถตีความตามข้อกฎหมาย ได้ ๒ รูปแบบ คือ ๑) คณะกรรมการราชทัณฑ์สามารถออกระเบียบได้อย่างอิสระโดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา ๑๒ (๓) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ หรือ ๒) อธิบดีกรมราชทัณฑ์จะสามารถออก ระเบียบได้ก็ต่อเมื่อผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการราชทัณฑ์ก่อน โดยหากพิจารณาในพระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ในมาตราอื่น เช่น มาตรา ๑๘ ให้กรมราชทัณฑ์จัดให้เจ้าพนักงานเรือนจำเข้ารับ การฝึกอบรมก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้มีการประเมินและพัฒนาความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะ ในการปฏิบัติหน้าที่ รวมไปถึงการจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและความเชี่ยวชาญ ทั้งนี้ ตามหลักสูตรการฝึกอบรม ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ โดยจะเห็นได้ว่าเนื้อความของกฎหมายมีการกำหนดอย่างชัดเจนว่า ประเด็นใดที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ แต่สำหรับการออกระเบียบตามมาตรา ๓๓ และ ๓๔ ไม่ได้มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าคณะกรรมการต้องให้ความเห็นชอบ อีกทั้งกฎกระทรวงกำหนดสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๓๓ ก็ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการแล้ว และยิ่งไปกว่านั้น ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ ก็ถูกออกโดยอาศัยอำนาจ ตามมาตรา ๓๔ ซึ่งล้อตามมาตรา ๓๓ จึงเห็นว่ากรมราชทัณฑ์นำเสนอวาระนี้เพื่อให้ที่ประชุมได้รับทราบนั้น เพียงพอแล้ว

ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (นางสาวรตญา กอบศิริกาญจน์)

กล่าวว่า ตามที่พิจารณาไปแล้วในเรื่องของอำนาจในการออกระเบียบฯ เห็นด้วยกับที่ประชุมว่าควรเป็นไปตามนั้น แต่สังเกตเห็นว่าในเอกสารประกอบการประชุมทางฝ่ายเลขานุการได้แนบร่างประกาศกำหนดคุณสมบัติฯ มาจำนวน ๔ ฉบับ จึงมีข้อสงสัยว่า สามารถที่จะให้ความเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาของร่างประกาศฯ ได้หรือไม่

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ

เรียนให้ที่ประชุมทราบว่า เนื่องจากในตอนต้นของการประชุมฯ กรมราชทัณฑ์ได้แจ้งขอถอนเอกสาร การประชุมในส่วนของการร่างประกาศกำหนดคุณสมบัติฯ ทั้ง ๔ ฉบับแล้ว ที่ประชุมจึงไม่ต้องพิจารณา ให้ความเห็นต่อร่างประกาศฯ ดังกล่าว แต่ขอให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ทุกท่านให้คำแนะนำถึงการกำหนด คุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขังในสถานที่คุมขัง ตลอดจนข้อเสนอแนะในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อกรมราชทัณฑ์จักได้นำไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (นางสาวรตญา กอบศิริกาญจน์)

กล่าวว่า ในหน้าที่ ๔๕ ของเอกสารประกอบการประชุม (ร่าง) ประกาศกรมราชทัณฑ์ เรื่อง การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขังในสถานที่คุมขัง กรณีการปฏิบัติตามระบบการจำแนกและการแยกคุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ ส่วนที่ ๑ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ข้อ ๘ (๑) มีใจความว่า “นักโทษเด็ดขาดที่ต้องโทษ อยู่ระหว่างดำเนินคดี หรือพนักงานสอบสวนมีหนังสือขออายัดตัวไว้ดำเนินคดี ตามบัญชีลักษณะความผิด ที่กำหนดไว้ท้ายประกาศฉบับนี้ ไม่อยู่ในข่ายได้รับการพิจารณาให้ออกไปคุมขังยังสถานที่คุมขัง” ในส่วนนี้ ขอเรียนว่า ทางสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ต้องขัง กรณีที่ผู้ต้องขัง ถูกอายัดตัวต้องเสียสิทธิบางอย่างไปประมาณ ๒๑๓ เรื่อง เนื่องจากพนักงานสอบสวนไม่ได้ดำเนินการยื่นเรื่อง ขอลอนการอายัดตัวผู้ต้องขัง ทั้งที่เมื่อสรุปสำนวนส่งให้อัยการเสร็จแล้ว ปรากฏว่าไม่มีความจำเป็นจะต้อง อายัดตัวไว้แล้ว โดยในกรณีเช่นนี้อาจทำให้ผู้ต้องขังเสียสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้รับ จึงขอแจ้งข้อสังเกตนี้ไว้ เพื่อประกอบการพิจารณาของกรมราชทัณฑ์ต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวว่า หากหมายความว่ากรณีของการอายัดตัวผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำ แต่พนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการ แจ้งข้อหาและไม่ดำเนินการลอนอายัด โดยที่ผ่านมาในสมัยที่ยังคงดำรงตำแหน่งในสังกัดสำนักงานตำรวจ แห่งชาติ ได้กำกับให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกระบวนการแจ้งข้อหาและลอนอายัดให้แล้วเสร็จ เพื่อไม่ให้เกิดเป็นภาระของผู้ต้องขังที่อาจจะต้องเสียสิทธิประโยชน์บางอย่างไป ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ถือเป็น ความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวน และขอให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติส่งรายละเอียด หรือเอกสารเกี่ยวกับการร้องเรียนมายังกรมราชทัณฑ์เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินการต่อไป

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ

กล่าวว่า ขอให้ที่ประชุมย้อนกลับมาพิจารณาเรื่องของระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการ คุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นลำดับแรกก่อน เนื่องจากที่ประชุมได้อภิปรายถึงประเด็น ที่ฝ่ายเลขานุการมีความกังวลเกี่ยวกับมาตรา ๑๒ (๓) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่ให้อำนาจ คณะกรรมการให้ความเห็นชอบกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศ แต่มาตรา ๓๔ ในพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์มีอำนาจในการออกระเบียบด้วย ซึ่งความเห็นของที่ประชุมเป็นไปในแนวทาง เดียวกันว่า อธิบดีกรมราชทัณฑ์มีอำนาจในการออกระเบียบตามมาตรา ๓๔ ได้เลย เนื่องจากกฎหมาย ค่อนข้างเขียนไว้อย่างชัดเจนแล้ว ดังนั้น กรมราชทัณฑ์จึงมีหน้าที่ตรวจสอบว่ามีบทบัญญัติอื่นใด ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ที่อธิบดีกรมราชทัณฑ์มีอำนาจในการออกระเบียบ หรือไม่จำเป็นต้องนำมาให้ คณะกรรมการราชทัณฑ์พิจารณาให้ความเห็นชอบอีกหรือไม่ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับประเด็นนี้

ในประเด็นนี้ เข้าใจว่าเหตุที่กรมราชทัณฑ์นำเรื่องนี้เสนอเป็นวาระเพื่อพิจารณานั้น สืบเนื่องมาจากระเบียบฯ นี้ถือเป็นเรื่องใหม่อธิบดีกรมราชทัณฑ์อาจจะไม่มั่นใจที่จะออกระเบียบฯ ดังกล่าว โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๔ เลย ในการประชุมคราวก่อนอธิบดีกรมราชทัณฑ์จึงได้ขอมติที่ประชุม เพื่อเสนอแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคุมขังในสถานที่อื่น

/โดยอาศัย...

โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่ให้อำนาจคณะกรรมการในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยหรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้ ในการนี้ เพื่อให้มิติที่ประชุมมีความชัดเจนจึงขอหารือว่า กรมราชทัณฑ์ควรนำเสนอวาระนี้เพื่อเสนอผลการพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ ให้คณะกรรมการได้รับทราบ จะเป็นแนวทางที่ถูกต้องกว่าการเสนอวาระนี้คณะกรรมการให้ความเห็นชอบระเบียบฯ ซึ่งได้ประกาศใช้ไปแล้วโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๔ หรือไม่

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า หากพิจารณาตามกฎหมายแล้ว เรื่องนี้ถือเป็นอำนาจโดยเด็ดขาดของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ตามมาตรา ๓๔ เพราะหากไม่ใช่อำนาจโดยเด็ดขาดจะต้องมีการบัญญัติไว้เหมือนกับมาตรา ๑๘ ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการ ดังนั้นขอให้มิติที่ประชุมเป็นไปตามที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมเสนอ

ผู้แทนอัยการสูงสุด (นายสุรจิต พัฒนสาร) กรรมการ กล่าวเสริมว่า หากพิจารณาถึงกระบวนการของการออกระเบียบฯ ฉบับดังกล่าว ถือว่าได้ทำครบถ้วนตามกระบวนการแล้ว เนื่องจากตามคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ ในส่วนของหน้าที่และอำนาจตามข้อ ๒. ที่มีเนื้อความว่า “จัดทำร่างระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานในเรือนจำและสถานที่คุมขัง การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานเรือนจำและเจ้าหน้าที่การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังแต่ละประเภทและการอื่นตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เสนอต่ออธิบดีกรมราชทัณฑ์ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป” ซึ่งอธิบดีกรมราชทัณฑ์ก็ได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๓๔ ในการออกเป็นระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ เรียบร้อยแล้ว

สำหรับมาตรา ๑๒ (๓) พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้พูดถึงอำนาจของคณะกรรมการด้วยในการให้ความเห็นชอบกฎ ระเบียบ และในมาตรา ๑๒ (๒) ยังมีการกำหนดอำนาจให้คณะกรรมการให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งให้คำแนะนำแก่อธิบดีในการวางระเบียบกรมราชทัณฑ์ ซึ่งหมายความว่าได้มีการกำหนดบทบาทของคณะกรรมการเอาไว้แล้วในกรณีที่จะมีการออกกฎ หรือ ระเบียบของกรมราชทัณฑ์ แต่เนื่องจากระเบียบฯ ที่คณะกรรมการกำลังอภิปรายถึงอยู่นั้น เป็นระเบียบที่กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการจนจบกระบวนการและออกเป็นระเบียบฯ ที่มีการประกาศบังคับใช้แล้ว เพราะฉะนั้นตามหลักการแล้วควรดำเนินการตามที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ แต่อย่างไรก็ดี หากในโอกาสต่อไปจะมีการออกระเบียบ หรือประกาศ ขอเสนอให้กรมราชทัณฑ์นำเรื่องเข้ามาให้คณะกรรมการได้ร่วมพิจารณาให้คำแนะนำตามมาตรา ๑๒ (๒) ก่อนที่จะให้คณะกรรมการให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๒ (๓) ก็จะเป็นประโยชน์ด้วย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต)

กล่าวเห็นด้วยกับแนวทางที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมได้นำเสนอ แต่อธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอระเบียบฯ ที่ได้มีการบังคับใช้แล้วเป็นวาระเพื่อพิจารณา โดยแนวทางที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมเสนอคือ การให้รับทราบถึงผลการพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ ไม่ได้ลงลึกไปถึงเรื่องระเบียบฯ ดังนั้นจึงขอเสนอทางออกโดยที่ไม่ขัดกับเอกสารที่มีอยู่ในตอนนี้ คือ ให้กรมราชทัณฑ์ถอนวาระนี้ออกไปก่อน แล้วจึงเสนอมาใหม่เป็นวาระเพื่อทราบตามแนวทางที่ที่ประชุมให้ความเห็น โดยให้นำเสนอรายละเอียดของผลการพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ และตัดเนื้อหาในประเด็นการพิจารณาให้ความเห็นเรื่องระเบียบฯ ออกไป เพราะอาจจะเป็นแนวทางที่ดีกว่าการปรับเปลี่ยนประเด็นการนำเสนอวาระดังกล่าวจากเรื่องเพื่อพิจารณาเป็นเรื่องเพื่อทราบในวันนี้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวเสริมว่า โดยหลักการแล้วถือว่ากระบวนการในการออกระเบียบตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นไปอย่างถูกต้องแล้วเนื่องจากเป็นอำนาจเด็ดขาดของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ และเป็นกฎหมายลำดับรองต่อจากกฎหมายกำหนดสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๓๓ โดยไม่จำเป็นต้องมีคณะอนุกรรมการฯ เพื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าว แต่เพื่อให้เกิดความรอบคอบ คณะกรรมการราชทัณฑ์จึงได้มีมติในการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ ให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ เพื่อให้คำแนะนำในการออกระเบียบฯ ซึ่งคำแนะนำของคณะอนุกรรมการฯ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ สามารถที่จะเลือกคำแนะนำเพียงบางส่วนมาใช้ก็ได้ เพราะอำนาจในการออกระเบียบฯ ฉบับนี้เป็นอำนาจเด็ดขาดของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ตามกฎหมาย

ในเมื่อกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการเรื่องนี้ไปในลักษณะนี้แล้ว แต่เพื่อเป็นการแสดงความบริสุทธิ์ใจ อธิบดีกรมราชทัณฑ์จึงอยากrayงานให้คณะกรรมการทราบว่า คณะอนุกรรมการฯ ได้ดำเนินการไปถึงขั้นตอนใดแล้วบ้าง เรื่องเนื้อหาไม่ใช่ประเด็นที่จะนำมาพิจารณาแล้ว เนื่องจาก ระเบียบได้มีการประกาศใช้แล้ว หากถอนวาระออกไปจะยังเป็นไปตามเป้าหมาย/เจตนาของอธิบดีกรมราชทัณฑ์หรือไม่

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ

รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า วัตถุประสงค์ของการนำเสนอเรื่องนี้ในประการแรก ถือว่าเป็นการนำระเบียบฯ เสนอเป็นวาระเพื่อทราบตามที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมและกรรมการหลายท่านเห็นชอบ โดยเป็นการรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินการของคณะอนุกรรมการฯ ประการถัดมา เมื่อกรมราชทัณฑ์ได้มีการออกระเบียบฯ แล้ว จึงนำเรียนคณะกรรมการราชทัณฑ์ให้ได้รับทราบว่าดำเนินการออกระเบียบฯ เรียบร้อยแล้ว

ผู้แทนเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม (นายสุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์) กล่าวว่า

จากที่ได้ศึกษาจากเอกสารการประชุม ขอนำเสนอในมุมมองของนักกฎหมายหากพิจารณาตามมาตรา ๑๒ (๓) ได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า คณะกรรมการมีอำนาจให้ความเห็นชอบกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ในมาตรา ๓๔ เป็นการวางหลักเกณฑ์ให้

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ตามที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมได้กล่าวไว้ และเมื่อพิจารณาในมาตราอื่น ๆ เช่น มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ มีการเชื่อมโยงไปถึงมาตรา ๑๒ (๓) ว่า “โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ” ในขณะที่มาตรา ๓๔ ไม่ได้พูดถึงว่าจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ จึงจะต้องพิจารณาถึงการใช้หลักกฎหมายพิเศษที่ได้รับการยกเว้นจากหลักกฎหมายทั่วไป เพราะฉะนั้น เมื่อมาตรา ๓๔ ไม่ได้มีการกำหนดเอาไว้ จึงถือว่าเป็นกรณีพิเศษที่อธิบดีกรมราชทัณฑ์สามารถออกระเบียบฯ ได้โดยไม่จำเป็นต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ
กล่าวว่า ตามที่ผู้แทนเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมได้ให้ความเห็น ถือว่ามีความชัดเจนแล้ว ขอให้ฝ่ายเลขานุการดำเนินการปรับถ้อยคำตามที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมได้นำเสนอ โดยถือว่าเป็นการรายงานความคืบหน้าของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ว่าได้ดำเนินการตามกระบวนการในการออกระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ เสร็จเรียบร้อยแล้ว

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ
กล่าวขอคำปรึกษาจากพลตำรวจเอก วันชัยฯ ว่า กรมราชทัณฑ์จะสามารถปรับเปลี่ยนการนำเสนอเรื่องนี้เป็นวาระเพื่อทราบได้หรือไม่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต)
กล่าวว่า แม้จะอยากให้มีการถอนเรื่องออกไปก่อนเพื่อให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามกระบวนการทางเอกสาร แต่เพื่อให้ที่ประชุมสามารถดำเนินการต่อไปได้ ขอให้กรมราชทัณฑ์ปรับเปลี่ยนเป็นนำเสนอเรื่องนี้เป็นวาระเพื่อทราบ โดยมีเนื้อหาเป็นการรายงานถึงผลการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ ก็ได้ อย่างไรก็ตาม ใดก็ตามที่กรมราชทัณฑ์ควรคำนึงถึงลำดับขั้นตอนในการดำเนินงานด้วย เพราะสำหรับในกรณีนี้ เมื่อคณะกรรมการราชทัณฑ์เป็นผู้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ก็ควรนำผลการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ มารายงานให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ทราบก่อน แล้วอธิบดีกรมราชทัณฑ์จึงใช้อำนาจตามมาตรา ๓๔ นำไปดำเนินการออกเป็นระเบียบฯ ต่อไป

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ
รายงานที่ประชุมเพิ่มเติมว่า สำหรับในวาระที่ ๔.๒.๒ ถึง ๔.๒.๕ เป็นเรื่องการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขังในสถานที่คุมขัง แบ่งออกเป็น ๔ กรณีประกอบด้วย กรณีการปฏิบัติตามระบบการจำแนกและการแยกคุมขัง กรณีการดำเนินการตามระบบการพัฒนาพฤตินิสัย กรณีการรักษาพยาบาลผู้ต้องขังและกรณีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย จึงเสนอวาระนี้เพื่อขอคำแนะนำจากคณะกรรมการเกี่ยวกับคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ในการกำหนดการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ข้อกำหนดของสถานที่คุมขัง ด้านการควบคุมเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนกิจกรรมของผู้ต้องขังในระหว่างควบคุมตัวในสถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำ เพื่อให้ฝ่ายเลขานุการเพื่อนำคำแนะนำของคณะกรรมการฯ ไปประกอบการศึกษาก่อนที่จะดำเนินการยกร่างประกาศฯ เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ ต่อไป โดยขอเสนอให้ที่ประชุมพิจารณาเรื่องนี้ในวาระอื่น ๆ ได้หรือไม่

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ
กล่าวว่า ในประเด็นนี้เป็นเรื่องที่กรมราชทัณฑ์ได้แจ้งถอนรายละเอียดไปแล้ว ขอให้นำไปเสนอคณะกรรมการ
ราชทัณฑ์พิจารณาในวาระอื่น ๆ ต่อไป

มติที่ประชุม เห็นชอบให้กรมราชทัณฑ์ปรับการนำเสนอวาระเพื่อพิจารณาในวาระที่ ๔.๒.๑
ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นวาระเพื่อทราบ
โดยคณะกรรมการมีมติที่ประชุมว่า รับทราบผลการดำเนินการเกี่ยวกับการออกระเบียบดังกล่าว และสำหรับ
วาระที่ ๔.๒.๒ – ๔.๒.๕ ที่กรมราชทัณฑ์ขอถอนเอกสารประกอบการประชุม ขอให้นำเสนอในวาระอื่น ๆ ต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ
กล่าวว่า ในการพิจารณาเนื้อหาของประกาศกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขัง
ในสถานที่คุมขัง ขอให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์ดูเจตนารมณ์ในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐
ที่มีการกล่าวไว้ว่า “รวมทั้งยังไม่สามารถจัดการหรือบริหารโทษของผู้ต้องขังเฉพาะรายหรือเฉพาะคดีได้อย่าง
เหมาะสม เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจในการดำเนินการ และไม่สามารถดำเนินการให้มีสถานที่ควบคุม
หรือคุมขังผู้ต้องขังประเภทอื่น นอกจากการคุมขังไว้ในเรือนจำ” จึงเป็นที่มาของการกำหนดมาตรา ๓๓ และ ๓๔
ของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนั้น กรมราชทัณฑ์จะต้องออกแนวทางกฎเกณฑ์ให้เป็นไปตาม
เจตนารมณ์ของกฎหมาย รวมทั้งพิจารณาตามภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์ คือ การไม่ให้ผู้ต้องขังหลบหนี
ไม่ให้ก่อเหตุร้ายและผู้ต้องขังได้รับการพัฒนาพฤตินิสัย โดยในส่วนของแนวทางการปฏิบัตินั้น เชื่อว่า
กรมราชทัณฑ์มีกรอบในการดำเนินการอยู่แล้ว และสำหรับข้อเสนอแนะของผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็ถือเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่จะใช้ประกอบการดำเนินการยกย่องประกาศฯ ต่อไป
และหากกรรมการท่านใดมีคำแนะนำเพิ่มเติมก็สามารถส่งข้อมูลให้กรมราชทัณฑ์ในภายหลังได้

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต)
กล่าวว่าแนวทางที่สำคัญที่ต้องดำเนินการ คือ การแบ่งแยกผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีออกจากนักโทษเด็ดขาด
โดยวิธีการแยกมีความจำเป็นที่จะต้องแยกกันอย่างชัดเจน นอกจากการแบ่งแยกด้วยรูปแบบทางกายภาพ
ที่ได้กล่าวถึงมาแล้ว โดยสำหรับเรื่องอาคารสถานที่ในการแยกคุมขังผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีออกจาก
ผู้ต้องขังเด็ดขาดต้องทำให้เกิดความชัดเจน เป็นเรื่องรายละเอียดที่จะต้องหารือกันอีกมาก นอกจากนั้น
คือ เรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีและผู้ต้องขังเด็ดขาด โดยมองว่าผู้ต้องขังระหว่างฯ
ยังไม่ใช่ผู้กระทำความผิดจะไม่สามารถปฏิบัติแบบเดียวกับนักโทษเด็ดขาดได้ ต้องมองหลักสิทธิมนุษยชนและ
หลักธรรมาภิบาล รวมถึงนักโทษเด็ดขาดที่มีคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาอยู่ ถือเป็นทั้งเด็ดขาดและระหว่าง
ในคนเดียวจะมีการปฏิบัติอย่างไร มากไปกว่านั้นยังต้องพิจารณาการปฏิบัติต่อผู้ต้องกลุ่มที่มีความหลากหลาย
ทางเพศ (LGBTQ) ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณากันอย่างละเอียด หากทำภารกิจเหล่านี้ให้สำเร็จได้จะเป็นเรื่องที่
น่าภาคภูมิใจ แม้ว่าจะใช้เวลานานในการดำเนินการไม่อาจเสร็จสมบูรณ์ได้อย่างรวดเร็ว แต่ขอให้ดำเนินการไป
อย่างต่อเนื่อง และมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนต่อไป

/รัฐมนตรี...

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ประเด็นเหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญ เป็นความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะต้องทำให้สำเร็จ เพราะถูกสอนว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดเป็นกฎหมายที่ความศักดิ์สิทธิ์ที่สุด จึงมีความพยายามที่จะสร้างเกณฑ์ออกมาเพื่อแบ่งแยก แต่ในการแบ่งแยก มิใช่เป็นเพียงแค่การแบ่งแยกสถานที่คุมขังแต่ต้องแบ่งแยกถึงการปฏิบัติด้วย เพราะผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีควรได้รับการปฏิบัติที่ต่างกัน

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติศาสตร์ (นายพิศิษฐ์ สีสาวชิโรภาส) กล่าวว่า ในที่ประชุมครั้งนี้ อาจไม่มีเวลามากพอที่จะหารือ หรือให้ข้อสังเกตได้ทั้งหมด ขอให้สามารถส่งข้อมูลเข้ามาเพิ่มเติมในภายหลังได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่าอยากให้องค์กรออกกระเปียบหรือกฎหมายนั้น จะต้องออกเป็นหลักการทั่วไปไม่ได้เจาะจงเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นสำคัญ โดยเรื่องที่สำคัญที่สุดในวันนี้ คือ ทำอย่างไรการแบ่งแยกผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีออกจากนักโทษเด็ดขาดจะมีความแตกต่างกัน แนวทางการปฏิบัติต่าง ๆ ควรมีการรับฟังความเห็นของเจ้าหน้าที่ภายในเรือนจำที่มีหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังด้วย เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความเป็นมืออาชีพ ดังนั้น การรับฟังความเห็นและประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติก็เป็นเรื่องสำคัญ เพื่อป้องกันปัญหาในด้านการควบคุม เช่น กรณีการหลบหนีของผู้ต้องขัง โดยถึงแม้ว่าการหลบหนีจะเป็นสิ่งที่ห้ามไม่ได้ แต่การกำหนดหลักเกณฑ์ของผู้ต้องขังที่จะเข้าคุณสมบัติก็ควรที่จะรอบคอบ ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการหลบหนี เพราะอาจทำให้เกิดข้อครหาต่อการดำเนินการและส่งผลกระทบต่อกรมราชทัณฑ์ได้ รวมทั้งการป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงภายในสถานที่คุมขัง

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการราชทัณฑ์ (นายแสงชัย อีร์กุลวานิช) สอบถามที่ประชุมว่าใน (ร่าง) ประกาศกรมราชทัณฑ์ เรื่อง การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขัง ในสถานที่คุมขัง พ.ศ. เกณฑ์ของกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ที่มีเกณฑ์เหมือนกันทุกประการ จึงขอสอบถามว่าในกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ มีความแตกต่างกันอย่างไร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่าจะให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการประสานให้ข้อมูลในภายหลังต่อไป

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ กล่าวว่าเมื่อมีข้อเสนอแนะ ๒ ประการ โดยประการแรก คือ การออกประกาศกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขังในสถานที่คุมขัง เป็นการออกประกาศตามกฎหมายกำหนดสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ กับระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ ที่ได้มีการประกาศใช้ไปแล้ว และมีข้อท้วงติงอยู่ค่อนข้างมากเนื่องจากกฎกระทรวงฯ ได้มีการประกาศบังคับใช้ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ แต่การดำเนินการออกระเบียบฯ ในลำดับถัดมาจึงได้ดำเนินการล่าช้ามาจนถึงวันนี้ เพราะฉะนั้นจึงมีข้อเสนอแนะให้กรมราชทัณฑ์ว่า การดำเนินการออกประกาศคุณสมบัติฯ ขอให้กรมราชทัณฑ์

ออกประกาศให้ครบถ้วนทุกกรณีในคราวเดียวเพื่อมิให้เกิดเป็นประเด็นข้อถกเถียงในสังคม และประการที่ ๒ คือ ในช่วงต้นของการประชุมได้มีการกล่าวถึงตัวชี้วัดดัชนีหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) และกรมราชทัณฑ์มีความประสงค์ที่จะปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ในหลายประเด็นเพื่อที่จะยกระดับค่าคะแนนให้เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น ในหลักเกณฑ์ของประกาศฯ ที่จะมีการออกในภายภาคหน้าขอให้กรมราชทัณฑ์คำนึงถึงตัวชี้วัดที่จะส่งผลกระทบต่อค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรมด้วย เช่น ความปลอดภัย หรือการเคารพสิทธิของผู้ต้องขังเพื่อให้การดำเนินงานครบถ้วนสมบูรณ์ในคราวเดียวกัน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ให้กรมราชทัณฑ์นำข้อเสนอแนะของปลัดกระทรวงยุติธรรมไปดำเนินการ โดยในการออกประกาศคุณสมบัติฯ ขอให้ออกประกาศให้ครบถ้วนทุกกรณีในคราวเดียวตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑ์วิทยา (นายนิติ จิตสว่าง) กล่าวว่า ในประเด็นเรื่องการจำคุกในสถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำ แม้ว่าจะเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย แต่โดยหลักสากลมีการใช้วิธีการคุมขังประเภทนี้อย่างแพร่หลาย มีงานวิจัยบทความและวิทยานิพนธ์รองรับเป็นจำนวนมาก ซึ่งในกรณีนี้กรมราชทัณฑ์ควรจะมีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการรับรู้และสร้างความเข้าใจให้กับสังคมให้มากกว่านี้จากการรับฟังข้อมูลจากสื่อที่หลากหลาย รวมถึงการเข้าชี้แจงต่อคณะกรรมการที่รัฐสภาได้รับรู้ว่าประชาชนยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องการคุมขังในสถานที่อื่น ก่อให้เกิดเป็นคำถามว่าเมื่อศาลได้มีคำสั่งให้ได้รับการต้องโทษจำคุกแล้ว เหตุใดกรมราชทัณฑ์ถึงมีการปล่อยตัวให้สามารถกลับไปอยู่ที่ที่พักอาศัยได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความไม่เข้าใจของสังคม กลายเป็นประเด็นที่จะทำให้กรมราชทัณฑ์ถูกโจมตีจากการที่ไม่มีความเข้าใจที่ถูกต้องได้ ซึ่งในบางครั้งเป็นประเด็นไปถึงว่ากรมราชทัณฑ์ละเมิดอำนาจศาลที่มีการสั่งให้ได้รับการต้องโทษจำคุก เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะสร้างความเข้าใจให้กับสังคมว่าการที่มีคำสั่งให้ได้รับการคุมขังในที่ที่พักอาศัยไม่ใช่การปล่อยตัวแต่เป็นการคุมขังในที่ที่พักอาศัยตลอด ๒๔ ชั่วโมง ๗ วันต่อสัปดาห์ โดยอาจมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการติดตาม เช่น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring : EM) ด้วย ซึ่งการดำเนินการแบบนี้ถือเป็นการบริหารโทษรูปแบบหนึ่ง โดยการบริหารโทษรูปแบบนี้มี ๒ กรณีในการดำเนินการ คือ กรณีที่ ๑ ศาลอาจใช้วิธีการจำคุกในสถานที่อื่นแทนเรือนจำ ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการต้องโทษจำคุกในเรือนจำได้โดยใช้วิธีการคุมขังในที่ที่พักอาศัย (House Arrest) หากทำได้ตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ก็จะได้รับ การปล่อยตัว หรือคุมขังในสถานที่อื่นต่อไป แต่หากกระทำความผิดเงื่อนไขหรือไม่สามารถทำตามเงื่อนไขได้ก็จะส่งตัวเพื่อไปคุมขังในเรือนจำต่อไป และกรณีที่ ๒ คือ ในกรณีที่นักโทษเด็ดขาดใกล้พ้นโทษจะเป็นการดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเสียให้พร้อมกลับเข้าสู่สังคมก่อนพ้นโทษซึ่งจุดมุ่งหมายในการบริหารโทษเป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร ยังไม่ถือว่าเป็นการพ้นโทษ เพราะยังคงต้องให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวอีกครั้งหนึ่งเมื่อครบกำหนดโทษแล้ว เพราะฉะนั้น การสร้างความเข้าใจในเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องสร้างความเข้าใจให้กับสังคมเพื่อลดข้อถกเถียงที่จะเกิดขึ้นในสังคมต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ
กล่าวว่า อยากให้ช่วยกันสร้างความเข้าใจแก่สังคมเพราะนี่เป็นเรื่องใหม่ที่กรมราชทัณฑ์เพิ่งได้เผชิญ
ซึ่งกรมราชทัณฑ์มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอยู่มาก อยากให้ช่วยกันเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ
แก่สังคม จะต้องทำให้สังคมเข้าใจว่าการดำเนินการของกรมราชทัณฑ์เป็นไปเพื่อการยกระดับกระบวนการ
ยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยต่อไป

มติที่ประชุม

รับทราบ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ
กล่าวขอบคุณคณะกรรมการราชทัณฑ์ทุกท่าน

เลิกประชุมเวลา

๑๕.๓๕ น.

รัชพล.

(นายรัชพล ธนะเกียรติวารี)

นักทฤษฎีวิทยาปฏิบัติกร

ผู้จดยางงานการประชุม

Nathanael

(นางสาวณธรา รุติธราดล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

ผู้จดยางงานการประชุม

ปัทมาพร ปัทมโรจน์

(นางสาวปัทมาพร ปัทมโรจน์)

นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพชำนาญการพิเศษ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน

ผู้ตรวจรายงานการประชุม